

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ ACİL TIP ANABİLİM DALI

**ÇEVİRİM İÇİ EĞİTİMİN İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNE OLAN KATKISININ VE
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Uzmanlık Tezi

Kürşat GÜL

TRABZON-2022

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ ACİL TIP ANABİLİM DALI

**ÇEVİRİM İÇİ EĞİTİMİN İLK VE ACİL YARDIM PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMİNE OLAN KATKISININ VE
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Uzmanlık Tezi

Kürşat GÜL

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yunus KARACA

TRABZON-2022

ÖNSÖZ

Uzmanlık eğitimim boyunca her an desteğini hissettiğim, bilgilerini ve tecrübelerini benimle paylaşan, iyi bir insan ve iyi bir hekim olabilmem için bana yardımcı olan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Yunus Karaca'ya teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitim sürecimde yanımda olup, yolumu aydınlatan ve aktardıkları tecrübelerle geleceğimi şekillendiren Doç. Dr. Özgür TATLI'ya, Doç. Dr. Aynur ŞAHİN'e, Dr. Öğretim Üyesi Vildan ÖZER'e, Dr. Öğretim Üyesi Melih İMAMOĞLU'na ve Dr. Öğretim Üyesi Sinan PASLI'ya teşekkür ederim.

Tez yazım sürecimde karşılaştığım her çıkmazda birkaç adım geri gelmem ve yolumu bulmam konusunda bana yardımcı olan meslektaşlarım Dr. Adem GÜLSOY'a ve Dr. Sena SALİH'e teşekkür ederim.

Acil serviste birlikte çalıştığım hekim arkadaşlarıma, hemşire arkadaşlarıma, acil servis personellerine ve güvenlik görevlilerine teşekkür ederim.

Bütün nöbetlerimde halimi hatırlamamı soran anneme ve babama, bir hekimden önce bir insan olduğumu bıkmadan usanmadan bana hatırlattıkları için minnettarım, iyi ki varlar.

Dr. Kürşat GÜL

ÖZET

Çevrim İçi Eğitimin İlk Ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Eğitimine Olan Katkısının Ve Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Araştırılması

Amaç: Bu çalışmada birincil amacımız çevrim içi eğitimin, İlk ve Acil Yardım Programı öğrencilerinin eğitimlerine olan katkısını araştırmak ve öğrenciler üzerindeki etkisini öğrenmektir. İkincil olarak elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda çevrim içi eğitimi daha etkin ve daha başarılı kullanabilmek amacıyla nasıl geliştirebileceğimizi görmeyi hedefledik. Ayrıca aynı katılımcıların geleneksel eğitime ilişkin görüşlerini de öğrenmeyi amaçladık.

Yöntem: Çalışmamız Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören öğrencilerin katılımı ile planlanan bir anket çalışmasıdır. Araştırmacı tarafından Google Formlar aracı kullanılarak oluşturulan veri toplama formu (Tanıtıcı özellikler, E-Derslere Yönelik Memnuniyet Ölçeği, Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri Ölçeği) Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören 74 öğrenciye, bu forma ait web bağlantı linki ile WhatsApp aracılığıyla iletildi. Verilerin analiz aşamasında SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanıldı. Değerlendirme sonuçlarının tanımlayıcı istatistikleri; kategorik değişkenler için sayı ve yüzde, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, minimum, maksimum olarak verilmiştir. Grupların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Bağımsız iki grup arasında sayısal değişkenlerin karşılaştırmaları; normal dağılım koşulu sağlanmadığından Mann Whitney U testi ile değerlendirilmiştir. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. Korelasyon testinde Spearman korelasyon analizinden faydalanılmıştır. İstatistiksel alfa önemlilik seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya 74 kişi katılmış olup, katılımcıların %70,3'ü (n=52) erkek, %29,7'si (n=22) kadındır. Çalışmada yer alanların %52,7'si 18-20; %47,3'ü 21-23 yaş grubundadır. İnternet temelli uzaktan eğitimi tecrübe edenlerin oranı %77,0'dır (n=57). Katılımcıların uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirildiği ölçek;

'kişisel uygunluk, etkililik, öğreticilik ve yatkınlık' olmak üzere 4 başlıktan ve toplam 19 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipi anketin cevap seçenekleri 0'dan 4'e kadar puanlandırıldığında; toplamda alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 76'dır. Katılımcıların verdiği cevaplar analiz edildiğinde ortalama puan $28,16 \pm 10,41$ olup; en yüksek 55, en düşük ise 0 puan olduğu tespit edilmiştir. Yaş grubu 21-23 olan katılımcıların uzaktan eğitime yönelik ölçek puanı, 18-20 olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,027$). Kadınların öğreticilik alt ölçek puanı, erkeklerin aldıkları puanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,038$). Katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerinin değerlendirildiği ölçek; 'kullanılan materyaller ve iletişim araçları, öğretmen-öğrenci etkileşimi, ortam tasarımı, e-derse yönelik tutum, dersin içeriği ve öğretim süreci' olmak üzere 5 başlıktan ve toplam 39 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipi anketin cevap seçenekleri 1'den 5'e kadar puanlandırıldığında; toplamda alınabilecek en düşük puan 39, en yüksek puan 195'tir. Katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirildiğinde ortalama puan $120,51 \pm 30,15$ olup; en yüksek 187, en düşük ise 39 puan tespit edilmiştir. Yaş grubu 21-23 olan katılımcıların E-derse yönelik tutum alt ölçeği puanı, 18-20 olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,043$). Erkeklerin kullanılan materyal ve iletişim araçları alt ölçek puanı, kadınların aldıkları puanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,029$). Katılımcıların geleneksel eğitim-uzaktan eğitim tercihleri sorgulandığında; %79,3'ü ($n=57$) geleneksel eğitim, %20,7'si uzaktan eğitimi tercih etmişlerdir.

Sonuç: Çevrim içi eğitimin İlk ve Acil Yardım Programı öğrencilerinin eğitimlerine, zaman sınırlamasının olmaması, mekân zorunluluğunun olmaması ve daha fazla kaynağa daha kısa sürede ulaşım imkânı sağlaması gibi katkılarının olduğunu fakat öğrencilerin %79,3'ünün geleneksel eğitimi tercih ettiklerini saptadık.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Çevrim içi eğitim, Geleneksel eğitim, Paramedik

SUMMARY

Investigation Of The Contribution Of Online Education To The Education Of First And Emergency Program Students And Its Effect On Students

Purpose: Our primary aims in this study was to investigate the contribution of online education, to the education of First and Emergency Program students and to learn about its impact on students. Our secondary aim was to see how we could improve online education to use it more effectively and successfully in line with the information we obtained. We also aimed to learn the views of the same participants on traditional education.

Method: Our research is a survey study planned with the participation of students who received online training between 2020 and 2021 in the Karadeniz Technical University Vocational School of Health Services First and Emergency Aid Program. The data collection form, created by the researcher with the use of the Google Forms tool (Descriptive features, Satisfaction Scale for E-Courses, Distance Education Students' Views of Distance Education Scale), was sent to 74 students who received online training at Karadeniz Technical University Health Services Vocational School First and Emergency Program between 2020 and 2021 via WhatsApp web link. The SPSS 22.0 statistical package program was used in the analysis of the data. Descriptive statistics of evaluation results for categorical variables were identified by numbers and percentages, whereas numerical variables were identified by mean, standard deviation, minimum, and maximum. The suitability of the groups to the normal distribution was determined by the Kolmogorov-Smirnov test. Comparisons of numerical variables between two independent groups were evaluated with the Mann-Whitney U test since the normal distribution conditions was not met. The Chi-square test was used to compare qualitative data. In the correlation test, Spearman correlation analysis was used. The statistical alpha significance level was accepted as $p < 0,05$.

Results: 74 people, 70.3% (n=52) of whom were male and 29.7% (n=22) were female, participated in the study. 52.7% of the participants in the study were 18-20; 47.3% of them were in the 21-23 age group. The rate of those who have experienced internet-based distance education is 77.0% (n=57). When the answers given by the participants

were analyzed, the average score was 28.16 ± 10.41 ; according to those analyses, the highest score was determined as 55 and the lowest score was determined as 0. The instructional subscale score of women is statistically significantly higher than the scores of men ($p=0.038$). The scale on which the satisfaction levels of the participants regarding distance education were evaluated consists of a total of 39 questions and 5 titles: “materials and communication tools used; teacher-student interaction, environment design, attitude towards e-course, course content and teaching process”. When the answer options of the five-point Likert-type questionnaire are scored from 1 to 5, the lowest score that can be obtained in total is 5, and the highest score is 195. When the answers given by the participants were evaluated, the average score was 120.51 ± 30.15 ; the highest was 187, and the lowest was 39 points. Participants whose age group was 21-23 had a significantly higher attitude towards the E-course subscale score than those who were 18-20 years old ($p=0.043$). The material and communication tools subscale scores of men were statistically significantly higher than the scores of women ($p=0.029$). When the traditional education-distance education preferences of the participants were questioned; 79.3% ($n=57$) preferred traditional education and 20.7% preferred distance education.

Conclusion: We found that online education contributed to the education of First and Emergency Program students in ways such as the absence of time restrictions, the absence of space requirements, and the opportunity to access more resources in a shorter time, but we found that 79.3% of the students preferred traditional education.

Keywords: Distance education, Online education, Traditional education, Paramedic

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
SUMMARY	iv
TABLO DİZİNİ	viii
ŞEKİL, RESİM VE GRAFİK DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. İletişim.....	3
2.2. Etkileşim	3
2.3. Eğitim.....	4
2.3.1. Geleneksel Eğitim	4
2.3.2. Uzaktan Eğitim	5
2.3.3. Çevrim İçi Eğitim.....	8
2.4. Acil Tıp Sistemi	10
2.4.1. Acil Tıp Sisteminin Dünyadaki Tarihçesi.....	11
2.4.2. Acil Tıp Sisteminin Türkiye’deki Tarihçesi	12
2.4.3. Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri	13
2.5. İlk ve Acil Yardım Programı.....	15
2.5.1. İlk ve Acil Yardım Teknikerliği, Paramedik mesleği	16
3. GEREÇ VE YÖNTEM	17
3.1. Çalışma Planı	17
3.2. Çalışma Evreni	17
3.3. Çalışma Grubu Oluşturulması.....	18
3.3.1. Çalışmaya dahil edilme kriterleri.....	18
3.3.2. Çalışmadan dışlanma kriterleri	18
3.4. Verilerin Niteliği ve Toplanması	18

3.5. Verilerin analizi.....	26
4. BULGULAR.....	27
5. TARTIŞMA.....	47
6. SONUÇ.....	52
7. KAYNAKLAR.....	53
8. EKLER.....	56

TABLO DİZİNİ

Tablo.1. Türkiye’de hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin tarihsel gelişimi (Ekşi, 2016)	14
Tablo.1. Devamı	15
Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri (n=74)	28
Tablo 3. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklere Göre Online Verilen Derslerin Sağladığı Düşünülen Katkı Puanı Karşılaştırması	29
Tablo 4. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği Puanları	30
Tablo 5. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri	31
Tablo 5. Devamı	32
Tablo 6. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeğinden Aldığı Puanların Karşılaştırılması.....	33
Tablo 6. Devamı	34
Tablo 7. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği Puanları.....	34
Tablo 7. Devamı	35
Tablo 8. Katılımcıların Uzaktan Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyi	36
Tablo 8. Devamı	37
Tablo 8. Devamı	38
Tablo 9. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeğinden Aldığı Puanların Karşılaştırılması.....	39
Tablo 10. Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeği ile Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 11. Katılımcıların Geleneksel Eğitime İlişkin Görüşleri.....	40
Tablo 11. Devamı	41
Tablo 12. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Tıp Eğitimine Katkılarına Ait Görüşleri	41
Tablo 13. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Olumsuz Etkilerine Ait Görüşleri.....	42
Tablo 14. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Motivasyonu Sağlamak İçin Neler Yapılabileceğine Ait Görüşleri	43
Tablo 15. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Kalitesini ve Verimini Artırmak Adına Neler Yapılabileceğine Ait Görüşleri	44

Tablo 16. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Eğitim Tercihleri.... 45

Tablo 16. Devamı 46

ŞEKİL, RESİM VE GRAFİK DİZİNİ

Şekil 1. Katılımcıların İnternet Temelli Eğitim Tecrübesi Varlığı	27
Şekil 2. Online verilen derslerin sağladığı düşünölen katkıya ilişkin görüşler	29
Şekil 3. Katılımcıların Geleneksel Eğitim-Uzaktan Eğitim Tercihini	45

1. GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesi sayesinde bilgi kaynaklarına erişiminin daha kolay hale geldiği ve bu kolaylığın yaşantımızın bir parçası olduğu gerçeği ortadadır (1). Teknolojideki bu gelişmeler, eğitim alanında yeni eğitim araçlarının ve gereçlerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu durum eğitim sisteminde gelişime ve değişime zemin hazırlamaktadır. Uzaktan eğitim ve çevrim içi eğitim, bu değişimlere verilebilecek en doğru örneklerdir. İletişimdeki teknolojik gelişmeler geleneksel eğitimin yanı sıra uzaktan eğitimin de çevrim içi eğitimin de gelişmesine imkân tanımaktadır.

Daha fazla bilgi kaynağına daha kısa sürede erişim imkânı sunabilmesi, zamandan bağımsız olunabilmesi ve mesafeleri ortadan kaldırabilmesi gibi çeşitli özellikleriyle uzaktan eğitim ve çevrim içi eğitim, eğitim alanında günden güne yer edinmektedir (2).

Çevrim içi eğitim; çevrim içi kurslar, öğrenme yönetim sistemleri ve çeşitli video türleri dahil olmak üzere farklı dijital platformlara ve araçlara dayanmaktadır (3). İnternete erişim ve internet üzerinde bilgiye ulaşım hızının artmasıyla çevrim içi eğitim, müfredattaki teorik derslerin hızlı bir şekilde tamamlanmasını sağlamak gibi çeşitli faydalar elde etmek için beklenmedik bir fırsata dönüşmüştür (4). Bu faydaların yanı sıra çevrim içi eğitim, yerden ve zamandan bağımsız olup daha fazla bilgi kaynağına daha kısa sürece ulaşmaya imkân tanınmasının yanı sıra soru sormayı ve eş zamanlı olarak yanıt almayı mümkün kılar (5). Sorulan sorulara ya da karşılaşılan problemlere eş zamanlı olarak karşılık verebilme imkânının olması çevrim içi eğitim için, geleneksel eğitimdeki samimiyeti de sağlar.

Covid-19 pandemisinin gerektirdiği sosyal ayrışmayı sağlamak ve eğitime devam edebilmek adına bir araç haline gelen çevrim içi eğitim, son yıllarda sağlık alanında da sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Çevrim içi eğitimlerin artmasıyla sağlık alanında, yüz yüze eğitimlerin gerekliliğinin sorgulanması ve çevrim içi eğitimlerin başarısı gibi konular gündeme gelmeye başlamıştır. Pratik eğitimlerin ve hasta başı uygulamaların daha ön planda olduğu tıp eğitiminde çevrim içi eğitimin başarısı

tartışmalıdır (6). Öğrencilerin teknolojik imkânlarının ve internete erişimlerinin aynı olmaması sebebiyle çevrim içi eğitime dahil olmak kolay olmayabilir (2).

Çevrim içi eğitim, faydalarının ve kolaylıklarının yanında öğrenciler ve öğretmenler için sayısız zorluklara, engellere ve kısıtlılıklara sahiptir. Bu zorluklar arasında klinik yerleştirme ve değerlendirme eksikliği, öğrenci-öğretmen etkileşiminin azalması ve kişisel gelişim faaliyetlerinin aksaması sayılabilir. Katılımcıların yapıcı eleştirileriyle geliştirilen ortam tasarımlarıyla bu etkileşimler arttırılmaya çalışılmaktadır.

Çevrim içi eğitim; kişisel farklılıkları destekleyen, öğrenme konusunda yeni araçlar sunan ve geliştirilmeye çalışılan verimli bir yöntem olarak değerlendirilmiş olsa da bireylerin başarısı kullanım yetkinlikleri ile ilişkilidir (7).

Amacımız çevrim içi eğitimin öğrencilerin eğitimine olan katkısını ve çevrim içi eğitimin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmaktır. Çalışma sonuçlarının, İlk ve Acil Yardım Programı öğrencilerinin eğitim programlarında çevrim içi eğitimin yeri ve katkıları konusunda yol gösterici olacağını düşünmekteyiz. Aynı zamanda çalışma sonuçları, çevrim içi eğitimin öğrenciler üzerindeki etkisi hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayacak olup çevrim içi eğitimi daha etkin kullanmamıza yol gösterecektir ve çevrim içi eğitimin başarısını arttıracak eleştiriler ortaya koymamıza imkân tanıyacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

Eğitimi tanımlayabilmek, eğitim süreçlerinden bahsedebilmek ve eğitimin türlerini inceleyebilmek için iletişim ve etkileşim kavramlarının anlamlarını bilmeliyiz. Öğreticiden öğrenciye aktarılan bilgiler ışığında var olan eğitim, öğretmenler ve öğrenciler arasında kurulan sağlıklı bir iletişim ve etkileşim sonucu ortaya çıkar (8). İletişimin ve etkileşimin sağlanmadığı bir yerde eğitimden söz etmek doğru olmayacaktır.

2.1. İletişim

Herhangi bir bilgiyi paylaşma eylemi olarak tanımlanan iletişim, bir kaynağın bir iletiyi hedefe ya da hedeflere ulaştırma süreçlerini kapsar. İletişim öğeleri kaynak, ileti, kanal, alıcı ve dönüt olmak üzere beş başlıkta incelenir (9).

- Kaynak, iletiyi aktarmayı hedefleyen olarak tanımlanabilir.
- İleti, kaynaktan alıcıya gönderilen bilgidir ya da iletilen bir düşüncedir.
- Kanal, iletinin kaynaktan alıcıya iletilmesini sağlayan araçlar bütünüdür.
- Alıcı, kaynağın gönderdiği iletinin hedefi olan kesimdir.
- Dönüt, alıcının kaynağa olan geri bildirimini ifade edilebilir.

2.2. Etkileşim

Kişilerin birbirlerini etkileme süreci olarak tanımlanır ve eğitim sürecinin bir parçası olarak addedilir. Kaynak ve alıcılar arasındaki, alıcılar ve iletiler arasındaki, alıcılar ve ortam arasındaki ve alıcıların kendi arasındaki etkileşimler eğitim sürecini oluşturur (10).

- Kaynak ve alıcılar arasında: İletiler hakkında alıcılar ve kaynak arasında görülen etkileşimdir.
- Alıcılar ve iletiler arasında: Alıcıların, iletiler hakkındaki görüşleri ve iletileri var olan bilgileriyle ilişkilendirilmesidir.
- Alıcılar ve ortam arasında: Alıcılar tarafından iletinin değerlendirildiği yerler ve materyaller bütünüyle iletinin etkileşimidir.

- Alıcılar ve alıcılar arasında: Alıcıların iletiler hakkında görüşlerini birbirleriyle paylaşma sürecindeki etkileşimdir.

2.3. Eğitim

Tarih boyunca eğitimin tanımı farklı şekillerde yapılmıştır.

- İnsanı olgunlaştırmanın en iyi yoludur (Eflatun).
- İnsanın ahlaki davranışlar kazanması sanatıdır (Aristo).
- Çocukları yetiştirme ve insan yapma sanatıdır (J.J. Rousseau).
- Bedenen sağlam, yüksek kavrayışlı, güzel konuşmasını bilen, yeme içme ve maddi zevklerde aşırılığa kaçmayan, adaletli olan bir vatandaş yetiştirmektir (Farabi) (11).

Eğitimi tanımlayabilmek için, birçok benzer tanım yapılması mümkün olmakla birlikte, bilimsel mecralarda yapılan ve çoğunluk tarafından kabul gören tanım “bireyde davranış değiştirme süreci” şeklinde ifade edilmektedir (8).

2.3.1. Geleneksel Eğitim

Öğretmen öncülüğünde öğrencilere sunulan, düz anlatım, soru cevap ve tartışma gibi yöntemlerin kullanıldığı, öğrencilerin araştırma yapma ve farklı bir bilgiye ulaşma konusunda zayıf kaldığı eğitim şeklidir (12). Geleneksel eğitim sınıfça öğrenmeyi amaçlar. Öğrencilerin aynı nitelikleri ve aynı bireysel özellikleri sergiledikleri kabul görür. Öğretici ve öğrenci bağımlıdır. Aktarılan bilgilerle sınırlıdır.

Geleneksel eğitimde dersin işlenişine, kullanılan yardımcı araçlara ve eğitimin değerlendirilmesine öğretmen karar verir. Bu sebeple geleneksel eğitim öğretmen merkezli olup, öğretimi ön planda tutar ve öğrencileri bilgi birikimi yönünden geliştirmeyi amaçlar (13).

2.3.2. Uzaktan Eğitim

Yer ve zaman sınırlarını ortadan kaldıran, bireysel özelliklere daha uygun yardımcı araçlar barındırabilen, daha fazla kaynağa erişim imkânının olduğu, geleneksel eğitime kıyasla çoğu zaman maliyeti daha az olan, bilgiye ulaşım konusunda zamandan tasarruf sağlayabilen, teknolojik gelişmeler ve imkânlar aracılığıyla bilgilerin bireye sunulabildiği eğitim şeklidir (14).

Uzaktan eğitim modelleri teknolojideki gelişmelerle birlikte video, resim, grafik, animasyon ve metin gibi birçok araçla desteklenir hale gelmiştir (15). Öğrenci merkezlidir. Bireysel öğrenme sorumluluğunun taşınmasını gerektirir. Araştırmayı ve edinilen bilgilerin karşılaştırılmasını ve bilgilerin nasıl kullanılması gerektiğinin bilgisini ön planda tutar.

Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi

Eğiticinin ve öğrencinin aynı mekânda olma zorunluluğunun olmadığı, öğrencinin kendi öğrenme sorumluluğunu kazandığı uzaktan eğitim, teknolojinin gelişmesiyle birlikte neredeyse her alanda kullanılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarına ilk olarak verilebilecek örnekler mektuplardır (16). Amerika Birleşik Devletleri, 20.yüzyılın başlarında İngiltere’de sunulan mektupla eğitim uygulamalarını örnek alarak “Evde Geliştirmeyi Teşvik Derneği’ni” kurmuştur (17).

20. yüzyılın başlarında radyo gibi iletişim araçlarının eğitim amacıyla kullanılmasıyla uzaktan eğitimin yaygınlaşması sağlandı. Televizyonun kullanımı ile video uygulamaları gündeme geldi ve teknolojik gelişmelerle çeşitlenerek günümüzdeki evrenselliğini kazandı (17).

Fransa, 1939 yılında Uzaktan Eğitim Merkezini resmi olarak kurdu. Bu yıllarda Almanya ve Rusya uzaktan eğitimi, halklarının eğitimini sağlayabilmek amacıyla desteklediler (18).

1948 yılında Japonya, askerlerinin ve okula devamlılık sağlayamayan öğrencilerinin eğitimlerinin aksamaması amacıyla uzaktan eğitim uygulamalarına başladı (18).

Teknolojik gelişmeler ışığında üniversiteler de uzaktan eğitime yönelik programlar düzenlemeye başladı. Buna örnek olarak Londra Üniversitesi'ni dışarıdan bitirmek isteyen öğrencilere yönelik olarak düzenlenen programlar, uzaktan eğitimin üniversitelerdeki öncüsü olarak gösterilebilir (17).

Ülkemiz eğitim sisteminde, uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi “Kavramsallaşma süreci, mektupla öğrenim süreci ve iletişim teknolojilerinin kullanım süreci” olarak incelenebilir (1).

Kavramsallaşma süreci, Millî Eğitim Bakanlığı'nın hizmete sunduğu mektupla öğrenim ile başladı ve Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün 1966 yılında açılmasıyla resmiyet kazandı (19).

Mektupla öğrenim süreci, yükseköğretime yönelik taleplerin karşılanamaması üzerine 1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim Kurumu'nun faaliyete geçmesiyle, uzaktan eğitimin yükseköğretimde yer edinmesine olanak sağladı (20).

İletişim teknolojilerini kullanma süreci ise 1968 yılında kurulan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun eğitsel yayınlara da yer vermesiyle başladı (21). Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi'nin hazırladığı programlar çerçevesinde ‘Okul Televizyonu’ ismiyle uzaktan eğitim ülke genelinde yaygınlaştırıldı (22). Daha sonrasında vatandaşların okuma-yazma eğitimine yardımcı olabilmek amacıyla, Televizyon Okulu aracılığıyla uzaktan eğitim verildi (23). 1982 yılında ise Açık Öğretim Fakültesi, radyo-televizyon yayınlarıyla derslerin kişilere ulaşmasının sağlandığı, üniversite seviyesinde eğitim veren ilk uzaktan eğitim aracı olarak hizmete girmiştir (24).

İnternet temelli uzaktan eğitim programları ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde oluşturulan “Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı” ile başladı. Teknolojik gelişmelerle ve internete erişimin kolaylaşmasıyla birlikte uzaktan eğitim programlarının sayısı da uzaktan eğitime katılım gösteren kişi sayısı da artar hale geldi (25).

Uzaktan eğitimin eğitime olan katkısı

Uzaktan eğitim, iki yüzyıldan fazla bir süre boyunca gelişim göstermiş ve teknolojik gelişmeler sayesinde gelişmeye devam eden bir uygulamadır. Bu süreç boyunca öğrencilerin gündelik hayatlarında yer edinmiştir (26). Öğrenci merkezli olması, zaman ve mekân sınırlamasının olmaması, görsel ve işitsel gibi çeşitli seçenekler sunabilmesi ve de kişilerin öğrenim sorumluluklarını üstlenmesini sağlayabilmesi gibi birçok fayda sağlamaktadır (26).

Uzaktan eğitim uygulamaları sayesinde öğrencilere; öğrenme becerilerine, ilgi duydukları konulara ve iletişim farklılıklarına yönelik olarak seçebilecekleri ve hedeflerine yönelik olacak bir eğitim sunulmuş olur (27). Uzaktan eğitim, bilgi eksikliğinde ya da bir problem karşısında araştırma ve üst düzey düşünme yöntemlerini destekler, bilgiye ilk ve yeniden ulaşımı kolay kılar (27).

Uzaktan eğitimin göz ardı edilemeyecek bir faydası da çevreci oluşudur. Kâğıt kullanımının az olması, ulaşım sorunlarının olmayışı, sınıf ortamı gerekliliğinin olmayışı ve eğitim için gerekli ihtiyaçlar açısından maliyetlerinin düşük olması gibi avantajları vardır (27).

Mekân sınırını ortadan kaldırabiliyor oluşu sayesinde, aktif olarak sınıf ortamında bulunamayan öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması da uzaktan eğitimin yararlarından biri olarak gösterilebilir. Engelli bireylerin eğitim süreçlerine devam edebilmesini kolaylaştırır (27).

Uzaktan eğitimin kısıtlılıkları

Yüz yüze iletişimin olmaması uzaktan eğitim için bir kısıtlılık olarak görülmektedir (1). Yüz yüze iletişimin eksikliği, bilgilerin aktarımıyla ilişkili problemlerin fark edilmemesine ya da geç çözülmesine sebep olabilir (17). Sorunların çözümü açısından öğreticiden anlık olarak yardım alınamaması uzaktan eğitimin bir kısıtlılığı olarak görülmektedir (27).

Uzaktan eğitimin kişisel bir süreç olması sebebiyle, eğitim sorumluluğunu üstlenmeyen ya da uzaktan eğitime ait araçları ve gereçleri etkin kullanamayan

bireylerin, eğitim süreçlerinde eksikliklerle ve zorluklarla karşılaşacakları bilinmektedir (17,27).

2.3.3. Çevrim İçi Eğitim

Çevrim içi eğitim, uzaktan eğitimin yeni bir versiyonu olarak kabul edilir (28).

Belirlenen bir zaman aralığında, internet temelli bir web sitesine erişimle, öğretmenlerin ve öğrencilerin aynı zamanda farklı yerlerden olan katılımları ile oluşturulan sanal sınıflardaki eğitime çevrim içi eğitim denir (29).

Zamana bağımlıdır. Öğrenciler sorularına aynı anda cevap alırlar. Kullanıcılar arasında yazılı, sözlü ve görüntülü iletişim imkânı mevcuttur. Ders tekrarı yoktur, dersin kaydı tutulabilir ve bu kayıt uzaktan eğitim olarak sunulabilir (30).

Çevrim içi eğitimin tarihsel gelişimi

Uzaktan eğitime ait kısıtlılıkları giderebilmek amacıyla çevrim içi eğitim gündeme getirilmiştir. Çevrim içi eğitim, 20.yüzyılın sonlarında telekonferanslarla başlamış ve teknolojik gelişmelerle birlikte video konferanslarla devam etmektedir. Çevrim içi eğitimin sağladığı öğreticilerin ve öğrencilerin eş zamanlı olarak iletişim kurabilme durumu sayesinde uzaktan eğitime ait kısıtlılıklar olabildiğince aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin teknolojik gelişmeleri kullanabilme istekleri ve yetenekleri ile, bilgiye ulaşımın kolaylığı, daha fazla kaynağa erişimin sağlanabilmesi ve eş zamanlı olarak bu bilgileri öğreticiyle paylaşabilmeleri çevrim içi eğitimin tarihsel gelişimini hızlandırmıştır (31).

Çevrim içi eğitimin eğitime olan katkısı

Uzaktan eğitimin sağladığı bilgiye erişim kolaylığı, daha fazla kaynağa erişim, mekân sınırlamasının ortadan kalkması gibi faydalarla birlikte çevrim içi eğitim, öğretici ile öğrencinin eş zamanlı olarak buluşmasını sağlamıştır.

İletişimin anlık olarak kurulabilmesi, bilginin aktarılmasına ek olarak bilgi hakkında tartışmayı ve öğreticiden zaman kaybı olmaksızın görüş alabilmeyi mümkün kılmıştır (31).

Çevrim içi eğitim, yüz yüze eğitimin sağlayabildiği farkındalıkların da sağlanabildiği, sorunların erken fark edilip bu sorunlara karşılık çözümlerin daha hızlı sunulabildiği, gündelik hayatta kendine yer edinmiş bir eğitim sistemine dönüşmüştür (31).

Çevrim içi eğitimin eğitimdeki kısıtlılıkları

Uzaktan eğitimde olduğu gibi, çevrim içi eğitimde de öğrenme, bireyin kendi sorumluluğundadır (32). Öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu almayan öğrenciler için eğitimde eksiklik ve başarısızlık kaçınılmazdır.

Uygulama ve beceri gerektiren derslerin, çevrim içi eğitim ile geleneksel eğitimdeki kadar etkin deneyimlenemeyeceği de göz ardı edilmemelidir. Çevrim içi eğitimde laboratuvar uygulamaları, atölye çalışmaları, deneysel çalışmalar gibi uygulamalı süreçlerde yetersiz kalmaktadır (32).

Her ne kadar çevrim içi eğitim, anlık olarak iletişim kurulabilmesine olanak sağlasa da teknolojinin kullanılabilmesi gibi faktörler sebebiyle öğreticilerin öğrencilere tecrübelerinin tamamını aktarabilmesine imkân vermemektedir (33).

Çevrim içi eğitimin başarısını etkileyen faktörler

Öğreticilerin ve öğrencilerin buluşturulduğu sanal sınıfların kullanımının yaygınlaşması ve çevrim içi eğitime ait araç ve gereçlerin kullanım kolaylığının artması çevrim içi eğitimin başarısı ile ilişkilidir (34). Öğrencilerin sorumluluk düzeyleri, teknolojiyi kullanabilme yetenekleri ve sorunlar karşısında öğreticilerle iletişim kurarak çözüme ulaşmayı hedeflemeleri çevrim içi eğitimin başarısını arttıracaktır (35). Öğrenciler, daha fazla kaynağa ulaşabilmeyi, daha fazla bilgi edinebilmeyi ve kendi öğrenme mekanizmalarına yönelik araç ve gereç kullanmayı amaçlamalıdır, bu yönelimler çevrim içi eğitimin daha faydalı olmasını sağlayacaktır (36).

Çevrim içi eğitimin başarısını etkileyen bir faktör de öğreticidir. Öğreticinin araç ve gereç kullanımı, öğrencilerin gereksinimlerine yönelik seçimleri ve öğrencilerin öğrenme mekanizmalarına yönelik tercihleri eğitimdeki başarıyı etkiler. Öğrenci bağımlı olan çevrim içi eğitimde öğreticiler, öğrencilere ışık tutmalı ve

öğrencileri yönlendirmelidir. Bu yönlendirmeler öğrencilerin potansiyellerini ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olmalıdır (37).

Çevrim içi eğitimde öğretici ve öğrenci faktörlerinin dışında ortam faktörü de vardır. Oluşturulan bu sanal sınıflarda ortam tasarımı ve eğitimde kullanılan yöntemlerin çeşitliliği, öğrencilerin derse odaklanabilmesi ve eğitimin sürekliliği ile ilişkilidir. İlgiyi sürekli hale getirecek ve derse katılımı arttıracak şekilde tasarlanan dersler, çevrim içi eğitimin başarısına katkıda bulunur (38).

Çevrim içi eğitimlerin kalitesini belirlemek adına şu göstergeler kullanılabilir.

- Güvenilir ve kolay ulaşılabilir teknoloji
- Uygun araç kullanımı
- Ders materyallerinin güncel ve çeşitli tutulması
- Dersin geliştirilebilmesi için geri dönüşler alınması
- Öğretici ve öğrenci geri dönüşlerinin değerlendirilmesi
- Eğitim programının geri dönüşlerle birlikte düzenlenmesi
- Öğreticinin işini kolaylaştıracak yöntemler ve uygulamalar
- Öğrenciler için aktif öğrenme teknikleri
- Farklı öğrenme yöntemlerinin seçenek olarak sunulabilmesi
- Öğretici ve öğrenci iletişiminin kolaylaştırılması ve desteklenmesi

Öğrencilerin çevrim içi eğitime olan ilgisi, çevrim içi eğitimi kullanım sıklığı, sanal sınıflarını benimsemeleri, derslere aktif katılım göstermeleri ve olumlu olumsuz geri dönüşte bulunmaları eğitim kalitesini arttırabilir ve çevrim içi eğitimin gelişmesine katkı sağlayabilir (39).

2.4. Acil Tıp Sistemi

Savaşlar, afetler, kazalar veya tıbbi nedenler sonucu oluşabilecek, acil olarak adlandırılan bu tür durumlarda, öncelikle yaşamı tehdit eden hastalıkların veya yaralanmaların belirlenmesi, sonrasında ise gerekli olan tıbbi müdahalelerin ve

bakımların en kısa sürede yapılması Acil Tıp Sistemi sayesinde gerçekleşir. Acil Tıp Sistemi hastane öncesi ve hastane içi olmak üzere iki kısımdan oluşur (40).

2.4.1. Acil Tıp Sisteminin Dünyadaki Tarihçesi

Savaş alanlarındaki yaralıların cephe arkasına taşınması, hayati müdahalelerinin yapılması ve bakımlarına devam edilmesi ile acil sağlık hizmetleri sunulmaya başlanmıştır (41).

1487 yılında Malaga Kuşatması devam ederken yaralıların savaş alanlarından çıkarılması için araçların kullanıldığı bilinmekte olup, Acil Tıp Sisteminin sistematik işleyişi ile ilgili ilk belgeler bu zamana dayanmaktadır (42).

Cerrah Baron Dominique Jean Larey, Napolyon döneminde, savaş alanlarındaki yaralıların tespit edilmesi, buldukları yerde gereken acil müdahalelerinin yapılması ve sonrasında sahra hastanelerine taşınmalarının sağlanması amacıyla ilk tıbbi ordu birliğini kurmuştur. 1795 yılında gerçekleşen Prusya Seferi'nde, "Flying Ambulance" (Uçan Ambulans) şeklinde isimlendirilen ve atların çektiği, ambulans olarak düzenlenen ilk araç, yaralıların savaş alanından hızlı bir şekilde alınarak yakındaki sahra hastanelerine taşınabilmeleri için kullanılmıştır (43).

Savaş alanlarında yaralanan askerlere sağlanan tıbbi bakımlardan alınan dersler ve ülkelerin bu hizmeti zorunlu hale getirmesi, modern anlamda hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin gelişimini sağlamıştır (44).

Günümüzde uygulanan acil tıp sistemlerinin temeli 1960'lı yılların sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde atılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde hastalara ve yaralılara uygulanan acil tıbbi müdahalelerin ve sunulan bakımların yetersizliği gündeme getirilmiş sonrasında ise bu yetersizlikleri giderebilmek amacıyla Washington, Los Angeles, Miami, Florida ve California eyaletlerinde hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin sunulabilmesi için birimler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu birimler hastalara ve yaralılara ilk yardımda bulunabilecek, hastaların ve yaralıların uygun şekilde ve yardımcı ekipmanlarla en kısa sürede güvenli şekilde nakillerini sağlayabilecek, nakil boyunca ihtiyaç duyulacak tıbbi müdahaleleri uygulayabilecek ve tıbbi bakımları sunabilecek şekilde eğitim almış tıbbi personellerin yetiştirilmesi

için çalışmaya başlamışlardır. Bu çalışmalar sonucunda Amerika Birleşik Devletleri'nde "Paramedic" ve "Emergency Medical Technician", Türkiye'de ise "İlk ve Acil Yardım Teknikerliği" ve "Acil Tıp Teknisyenliği" olarak isimlendirilen meslekler ortaya çıkmıştır (45).

2.4.2. Acil Tıp Sisteminin Türkiye'deki Tarihçesi

Türkiye'de 1930 yılında yürürlüğe giren Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'yla, ilk tıbbi imdat ve yardım teşkilatlarının oluşturulması belediyelerin görevi olmuştur.

Bu kanunla hastanelerin ve doğum evlerinin kurulması da belediyelerin görevleri arasına girmiştir.

Kızılay, St. Jones Yardım Organizasyonu'na ait ilkyardım kitabını Türkçeye çevirmiştir. Sonrasında 1960'lı yıllarda ilkyardım kursları düzenlemeye başlamıştır. Kızılay, 1962 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi ile birlikte ilk ve acil yardım kursları düzenlemiştir. İlk ve acil yardım kursları 1970 yılından sonra öğretmenlere, polislere, memurlara ve öğrencilere sertifikalı eğitimler olarak verilmeye başlanmıştır (43).

Ankara Numune Hastanesi'nin 1985 yılında kurduğu "Hızır Acil Servis" ile Türkiye'de acil tıp sisteminin adımları atılmıştır.

İstanbul, İzmir ve Ankara illerinde 1986 yılında "077" telefon numarası ile iletişim sağlanan "077 Hızır Acil Servisi" Türkiye'de ilk kez hastane öncesi acil sağlık hizmeti vermeye başlamıştır (46).

Sağlık Bakanlığı tarafınca 1992'de düzenlenen I. Ulusal Sağlık Kongresi'nde acil yardım hizmetleri ile ilgili eksiklikler ve yaşanan sıkıntılar gündeme getirilmiştir. Bu kongrede acil tıp sistemi ile ilgili eksikliklerin ve sorunların giderilebilmesi için düzenlemeler yapılması gerektiği vurgulanmıştır (42).

Dokuz Eylül Üniversitesi, 1993 yılında "İlk ve Acil Yardım" adıyla Acil Tıp Uzmanlık Anabilim Dalı'nı kurmuştur. Acil Tıp Anabilim Dalı'nın kurulmasından 1 yıl sonra, 1994 yılında, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri bünyesinde Acil Sağlık Hizmetleri'nin yapılandırılmasına başlanmıştır. 1995 yılında Bakanlar Kurulu

Kararı ile “112” telefon numarası ile İstanbul, İzmir ve Ankara illerinde 112 Acil Yardım ve Kurtarma Merkezleri hizmet vermeye başlamıştır (47).

Sağlık Bakanlığı'nın Sağlıkta Dönüşüm Programı adı altında, 2003 yılında yaptığı yasal düzenlemeyle Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

2.4.3. Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri

Hastane öncesi sağlık hizmetlerine bakıldığında dünyada Anglo-Amerikan Model ve Franko-German Model şeklinde iki ayrı işleyişin olduğu görülmektedir.

Anglo-Amerikan Model, hastaların ve yaralıların acil servise hızlıca ulaştırılması üzerine geliştirilmiş bir sistemdir. Acil sağlık ekiplerinin olay yerine en kısa zamanda ulaşması, olay yerinde hastaların ve yaralıların ilk yardım desteklerinin uygulanıp, gerekli düzeylerdeki acil servislere hastanın taşınması şeklinde akış gösterir. Bu modelde gerekli vakalarda doktorlar da bulunmakla birlikte genellikle Acil Tıp Teknisyenleri ve Paramedikler görev alır (48).

Anglo-Amerikan Model sisteminin işleyebilmesi için hastane öncesi acil sağlık hizmetleri ile uyumlu şekilde çalışabilen acil servislere ihtiyaç vardır.

Amerika Birleşik Devletleri, Filipinler, Güney Kore, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İrlanda, İzlanda, Kanada, Avustralya, Polonya ve Singapur, Anglo-Amerikan Modeli örnek almaktadır (48).

Türkiye'deki acil tıp sistemini oluşturan hastane öncesi acil sağlık hizmetinin ve acil tıp uzmanlığının eğitimleri de Anglo-Amerikan Modeline uygun olarak verilmektedir (49).

Franko-German Model, hastane koşullarını hastane öncesinde sunulabilmesi üzerine işleyiş göstermektedir. Acil sağlık ekiplerinin olay yerinde hastaların ve yaralıların tedavilerine başlamaları istenilir. Olay yerinde hastane şartlarındaki gibi hizmet sunulabilmesi amacıyla acil sağlık ekiplerinde anestezi uzmanı ve travma uzmanı başta olmak üzere klinik uzmanlar da bulunur. Acil tıbbi müdahaleleri uygulanan ve stabil hale getirilen hastaların ve yaralıların yataklı servislere, yoğun bakımlara ya da ameliyathanelere transferi sağlanır.

Fransa, Almanya, Finlandiya, İsviçre, İsveç, Malta, Portekiz, Slovenya, Norveç ve Rusya, Franko-German Modeli örnek almaktadır (48).

Tablo.1. Türkiye’de hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin tarihsel gelişimi (Ekşi, 2016)

YIL	GELİŞME
1930	Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile Belediyelere “Tıbbi İmdat ve Yardım Teşkilatının” kurulması görevinin verilmesi
1985	Gezici ambulans hizmetlerinin başlaması
1986	077 Hızır Acil Servis uygulamasının başlaması
1993	Dokuz Eylül Üniversitesi’nde Türkiye’deki ilk Acil Tıp Anabilim Dalı’nın kurulması Dokuz Eylül Üniversitesi’nde İlk ve Acil Yardım Teknikerliği programının açılması
1994	Sağlık Bakanlığı bünyesinde 112 Acil Yardım ve Kurtarma Merkezleri’nin kurulması İstanbul, İzmir ve Ankara’da 112 ekiplerinin kurulması
1996	Sağlık Bakanlığına bağlı Sağlık Meslek Liselerinde Acil Tıp Teknisyenliği bölümünün açılması
2000	Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği’nin yayınlanması
2001	Ambulanslar ile Özel Ambulans Servisleri ve Ambulans Hizmetleri Yönetmeliği’nin yayınlanması
2007	Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinde yapılan değişiklikle paramediklerin hekim olmadan ambulanslarda görev yapmaya başlaması
2009	Ambulans ve Acil Bakım Teknikerleri ile Acil Tıp Teknisyenlerinin Çalışma, Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ’in yayınlanması

Tablo.1. Devamı

2014	Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun Ek-13'üncü maddesine "Acil Tıp Teknikeri" tanımının eklenmesi
------	--

2.5. İlk ve Acil Yardım Programı

1970'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nde hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin sunumunda görev alan ve ambulanslarda çalışan Paramediklerin eğitimi bu programla sağlanıyordu. Paramedik mesleği, Türkiye'de İlk ve Acil Yardım Teknikeri adı ile bilinmektedir.

Paramediklerin eğitimler sonrası, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerini daha hızlı ve iyi bir hale getirmesiyle birlikte başta Kanada olmak üzere diğer ülkelerdeki önemleri arttı.

Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, 1993 yılında, "Ambulans ve Acil Bakım Teknikerliği Programı" adı altında, iki yıllık ön lisans eğitimi olarak, İlk ve Acil Yardım Teknikerliği eğitimi vermeye başlandı. Bu eğitim Kanada Cambrian College eğitim sistemi örnek alınarak başlanmıştır (50). Bu gelişmeden sonra Türkiye'deki diğer üniversitelerde de İlk ve Acil Yardım Programı adı altında eğitim vermeye başladı.

İlk ve Acil Yardım Teknikerliği eğitimlerinin yaygınlaşması ile birlikte eğitimler için müfredatının düzenlenmesi, derslikler, ekipmanlar, vaka uygulama laboratuvarları ve ile ilgili standartların oluşturulması amacıyla 2003 yılında Eğitim Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur (50).

2008 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun aldığı kararla programın adı "Paramedik Programı" olarak değiştirilmiştir fakat 2010 yılında alınan yeni bir kararla bu programın adı "İlk ve Acil Yardım Teknikerliği Programı" olarak belirlenmiştir (50).

2.5.1. İlk ve Acil Yardım Teknikerliği, Paramedik mesleği

Dünyada Paramedik ismiyle anılan bu mesleğin Türkiye'deki karşılığı İlk ve Acil Yardım Teknikeri olarak geçmektedir. Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde yeri olan İlk ve Acil Yardım Teknikerleri acil tıp sisteminin etkinliğini ve verimliliğini arttırmada önemli bir yere sahiptir. Aldıkları eğitimlerle ve edindikleri tecrübelerle birlikte acil sağlık hizmetlerinin daha iyiye gitmesine katkıda bulunurlar.

Sağlık Bakanlığının yayınladığı, Ambulans ve Acil Bakım Teknikerleri ve Acil Tıp Teknisyenlerinin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliği'nde İlk ve Acil Yardım Teknikerlerinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir. İlk ve Acil Yardım Teknikerlerinin tıbbi görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır;

- İntravenöz girişim yapmak,
- Hastaneye ulaşıncaya kadar, kabul edilen acil ilaçları ve sıvıları kullanmak,
- Oksijen uygulaması yapmak,
- Endotrakeal entübasyon uygulaması yapmak,
- Kardiyo-pulmoner resüsitasyon ve defibrilasyon yapmak,
- Travma stabilizasyonu yaparak hastanın nakle hazır hale gelmesini sağlamak,
- Uygun taşıma tekniklerini bilmek ve uygulamak,
- Monitörizasyon ve defibrilasyon uygulamak,
- Kırık, çıkık ve burkulmalarda stabilizasyonu sağlamak,
- Yara kapatma ve basit kanama kontrolü yapmak,
- Acil doğum durumunda doğum eylemine yardımcı olmak (51).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Çalışma Planı

Bu çalışma tanımlayıcı nitelikte bir çalışma olarak planlanmıştır.

Çalışma için Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Tıp Fakültesi Etik Kurul Başkanlığından, etik kurul onayı alındı (Protokol Kodu 2022/83).

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören öğrencilere yönelik tek merkezli bir çalışmadır.

Etik kurul onayı için, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı'ndan, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'ndan ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır.

3.2. Çalışma Evreni

Çalışma evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören 74 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini belirlemek için yapılan güç (power) analizinde %95 güven aralığı 59 kişi olarak belirlenmiştir. Güç (power) analizi için OpenEpi programı kullanılmıştır.

Çalışma esnasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören 74 öğrenciye ulaşılmıştır.

3.3. Çalışma Grubu Oluşturulması

3.3.1. Çalışmaya dahil edilme kriterleri

Çalışma kapsamına alınacak öğrencilerin çalışmaya dahil edilme kriterleri şu şekildedir:

- 18 yaşından büyük olma
- Çalışmaya katılmak için gönüllü olma
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim almış olma

3.3.2. Çalışmadan dışlanma kriterleri

Çalışma kapsamına alınacak öğrencilerin çalışmaya dahil edilmeme kriterleri şu şekildedir:

- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim almamış olma
- Uygunsuz veri girişi yapılması

3.4. Verilerin Niteliği ve Toplanması

Araştırmacı tarafından Google Formlar aracı kullanılarak oluşturulan veri toplama formu (Tanıtıcı özellikler, E-Derslere Yönelik Memnuniyet Ölçeği, Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri Ölçeği) Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören 74 öğrenciye, bu forma ait web bağlantı linki ile WhatsApp aracılığıyla iletildi.

Anketi yanıtlama sürecinde öğrencilerin kendi fikirlerini herhangi bir baskı olmadan, tarafsızca ifade edebilmelerini sağlayabilmek için veri toplama formunda katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmedi.

Veri toplama formunda yer alan bölümler aşağıda belirtilmiştir:

A. Tanıtıcı Özellikler: Veri toplama formunun bu bölümünde katılımcıların kimlik bilgilerini içeren sorular yer almamaktadır. Katılımcıların sırasıyla “yaş, cinsiyet, medeni durum, daha önce herhangi bir online eğitim alıp almadıkları ve online verilen derslerin mesleki anlamda gelişimlerine ne kadar katkı (Vizuel Analog Skala- VAS kullanarak) sağladığı” şeklinde cevaplamaları istenilen beş soru bulunmaktadır (Resim 1).

A. Tanıtıcı Özellikler

1. Yaş..... (1) 18-20 (2) 21-23
2. Cinsiyet (1) Kadın (2) Erkek
3. Medeni durum (1) Evli (2) Bekar
4. Daha önce online herhangi bir eğitim aldınız mı? (1) Evet (0) Hayır
5. Online verilen derslerin sizin mesleki anlamda gelişiminize ne kadar katkı sağladığını düşünüyorsunuz. Bunu tanımlamak için aşağıdaki ölçek üzerindeki uygun puanı işaretleyiniz.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(0=hiç katkı sağlamadı, 10=Tam anlamıyla katkı sağladı)

Resim 1. Katılımcılar için tanıtıcı özelliklerin yer aldığı bölüm

Online verilen derslerin mesleki anlamda katılımcıların gelişimlerine ne kadar katkı sağladığını anlamaya yönelik hazırlanan beşinci sorunun cevapları şu şekilde değerlendirilecektir (52):

- Son derece iyi = 10
- Çok iyi = 8
- İyi= 6
- Fena değil= 5
- Kötü= 3
- En kötü= 0

B. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri Ölçeği: Ölçek Yıldırım ve arkadaşları tarafından uzaktan eğitim öğrenim görmekte olan öğrencilerin, uzaktan eğitime ait görüşlerinin belirlenmesi, uzaktan eğitimde kullanılan ortamların tasarımının etkinliğinin artırılabilmesi amacıyla 2014 yılında geliştirildi (39).

Ölçek 4 alt başlık içermekte olup (Kişisel Uygunluk, Etkililik, Öğreticilik ve Yatkinlık), beşli Likert tipi ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık analizi Cronbach's alpha katsayısı 0,864 olarak hesaplandı (39) (Resim 2).

	Hiçbir zaman katılmıyorum 0	Nadiren katılıyorum 1	Bazen katılıyorum 2	Genellikle katılıyorum 3	Her zaman katılıyorum 4
Kişisel Uygunluk					
6. Kişisel işlerimin yoğunluğundan dolayı uzaktan eğitim benim için uygundur.					
7. Uzaktan eğitim yaşam stilime uygundur.					
8. Uzaktan eğitim ihtiyaç duyduğum eğitimler için uygun bir alternatiftir.					
9. Uzaktan eğitim zaman kaybetmeksizin eğitim alabilmemi sağlamaktadır.					
10. İstedğim zamanda istediğim yerden derse katılma esnekliğine ihtiyacım var.					
11. Eğitim almak için üniversite kampüsüne gitmek benim için zordur.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum 0	Nadiren katılıyorum 1	Bazen katılıyorum 2	Genellikle katılıyorum 3	Her zaman katılıyorum 4
Etkililik					
12. Uzaktan eğitim öğretim uygulamaları açısından öğrenciyi daha aktif hale getirir.					
13. Uzaktan eğitim kişiler için iyi bir öğrenme fırsatı sunar.					
14. Uzaktan eğitim öğrencinin kendi hızında öğrenmesini sağlar.					
15. Uzaktan eğitim öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaktadır.					
16. Uzaktan eğitim geleneksel eğitimden etkilidir.					
17. Uzaktan eğitim ortamında dikkat dağınıklığı yaşanmaz.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum 0	Nadiren katılıyorum 1	Bazen katılıyorum 2	Genellikle katılıyorum 3	Her zaman katılıyorum 4
Öğreticilik					
18. Eğitimimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir.					
19. Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimde fikirler, anında ve daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmektedir.					
20. Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimle daha etkili bir öğrenme sağlanır.					
21. Öğrenmek için yüz yüze iletişime ihtiyaç duyarım.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum 0	Nadiren katılıyorum 1	Bazen katılıyorum 2	Genellikle katılıyorum 3	Her zaman katılıyorum 4
Yatkınlık					
22. Verilen görevleri ertelemeyi alışkanlık haline getirmiş bir kişiyim.					
23. Çoğunlukla verilen görevleri yarım bırakırım.					
24. Ödevlerimi yapmak için son ana kadar beklerim.					

Resim 2. Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği

C. E-Derslere Yönelik Memnuniyet Ölçeği: Ölçek A. Kolburan Geçer ve A. Deveci Topal tarafından üniversite öğrencilerinin e-derse yönelik memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla 2015 yılında geliştirildi.

Ölçek dersin içeriği ve öğretim süreci, kullanılan materyaller ve iletişim araçları, e-öğrenmeye karşı tutum, ortam tasarımı ve öğretmen-öğrenci etkileşimi şeklinde beş alt başlıktan ve beşli likert tipi 39 maddeden oluşmaktadır. Söz konusu ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri 478 ile 833; maddelerin toplam korelasyonları 526 ile 872 arasında değerler aldı. Ölçeğin güvenilirliğine kanıt sağlamak amacıyla Cronbach Alfa güvenilirliği 0.966 olarak hesaplandı (53) (Resim 3).

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
Kullanılan materyaller ve iletişim araçları					
25. Ders içeriğinin etkileşimli sunulması derse olan ilgimi arttırdı					
26. Düzenlenen sanal sınıf (es zamanlı) etkinliklerinin daha iyi öğrenmeye katkısı olduğunu düşünüyorum.					
27. Düzenlenen eş zamanlı (sohbet) etkinliklerin daha iyi öğrenmemi sağladığını düşünüyorum.					
28. Düzenlenen farklı zamanlı (tartışma vb.) etkinliklerin daha iyi öğrenmemi sağladığını düşünüyorum.					
29. İşbirliğine dayalı etkinliklere (grup ödevleri, forum vb.) katılmaktan hoşlandım					
30. Forum sayfalarında arkadaşlarımla ve öğretim üyesi ile tartışmaktan memnunuz.					
31. Forumlar sistemdeki öğrencilerle etkileşim düzeyimi arttırmaya yardımcı oldu.					
32. E-ders sosyal ihtiyaçlarımı (arkadaşlarla iletişim sıklığı, arkadaşlarla ilişkilerin geliştirilmesi, öğretim üyesi ile ilişkinin kalitesinin artması) karşılamama yardımcı etti.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
Öğretmen-öğrenci etkileşimi					
33. Öğretim elemanından istediğim zaman yardım alabildim.					
34. Öğretim elemanından aldığım danışmanlık hizmeti yeterliydi.					
35. Öğretim elemanı ile iletişimde sorun yaşamıyorum.					
36. Öğretim üyesi öğrenmelerimle ilgili beni düzenli olarak bilgilendirmektedir.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
Ortam tasarımı					
37. E-ders sistemi üzerinde aradığım bilgiye kolayca ulaşabiliyorum.					
38. Web sayfalarındaki yazıların tasarımı, puntosu, fontu ve rengi dikkati dağıtmayacak algıyı arttıracak şekilde tasarlanmıştır.					
39. Web sayfalarında yer alan görseller (zemin, şekil, resim, grafik ve animasyonlarda) birbiriyle uyumluydu.					
40. E-ders sistemi oldukça işlevseldi.					
41. Öğretim materyallerine istediğim zaman kolaylıkla ulaşabildim.					
42. Sistemde teknik sorunlarla ilgili yardım rehberi bulunmalıdır.					
43. Yayınlanan duyuru ve haberlerde güncel bilgilere ulaşıyorum.					
44. E-öğrenme ortamındaki materyaller hızlı yüklenmektedir.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
E-derse yönelik tutum					
45. Teknolojiyi kullanmak benim derse karşı olan ilgimi arttırdı.					
46. E-derslerin zaman ve yerden bağımsız işlenmesi diğer işlerime zaman ayırmamı sağlıyor.					
47. Bu dersi e-ders olarak almaktan memnunum.					
48. Eğer fırsatım olsaydı bu dersi yüz yüze ortamda almayı tercih ederdim.					
49. Uzaktan eğitim ile aldığım ders yüz yüze aldığım derse göre beni daha çok motive etmektedir.					
50. Bilgisayar kullanmak bana göre zor ve karmaşıktır.					

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
Dersin içeriği ve öğretim süreci					
51. Ders içeriği açık ve anlaşılır					
52. Ders içeriklerinin uzun olması zaman kaybına neden oluyor.					
53. Ödevler ve sunulan etkinlikler ders amaçları ile doğrudan ilişkiliydi.					
54. Dersle ilgili yapılan dönütler açık ve bilgilendiriciydi.					
55. Aldığım e-ders öğrenme ihtiyaçlarımı karşılamadı.					
56. Öğretim üyesi dersle ilgili beklentilerimi sözel olarak veya ders planında açıkça belirtmektedir.					
57. Bu dersin öğrenme ihtiyaçlarımı karşıladığımı düşünüyorum.					
58. Uzaktan eğitim asistan hekimlik sürecimde pratik dersler için uygun değildir.					
59. Uzaktan eğitimin en önemli katkılarından biri kayıt ve dersi tekrar dinleme imkânı sağlar.					
60. Uzaktan eğitimdeki zaman ve mekân esnekliği ders takibimi zorlaştırır.					
61. Böyle bir uygulama bana daha fazla öğrenme sorumluluğu verdiği için memnunum.					
62. Sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi					
63. Uzaktan eğitim üzerinden yapılan ölçme sınavları güvenilir değildir					

Resim 3. Uzaktan Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyi Ölçeği

D. Geleneksel Eğitime İlişkin Görüşler: Veri toplama formunun son kısmında ise katılımcıların geleneksel eğitime ilişkin görüşlerinin alındığı beşli likert tipi 6 soru ve açık uçlu 5 soru olmak üzere toplam 11 madde yer almaktadır.

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
64. Geleneksel eğitim sistemi daha disiplinli bir ortam sağlar.					
65. Geleneksel eğitimde başarı hissi daha yüksektir.					
66. Geleneksel eğitimde sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi					
67. Geleneksel eğitim sistemi topluluğa hitap konusunda destekleyicidir.					
68. Geleneksel eğitim başarı düzeyimi artırmada daha etkili bir yöntemdir.					
69. Geleneksel eğitim daha samimi bir çalışma ortamı sağlar.					

70. Uzaktan eğitimin, tıp eğitimine katkıları nelerdir? -Yorum

- 1 İstenilen ortamda ders imkânı-esnek mekân
- 2 Daha teknolojik bir bakış açısı
- 3 Esnek zaman
- 4 Kaydedip tekrar izleyebilme
- 5 Belirgin katkısı yok
- 6 Ders araçlarının daha etkili kullanılması
- 7 Salgın döneminde daha az temas daha fazla eğitim (eğitim devamlılığı)
- 8 Bilgiye erişim kolaylığı
- 9 Ulusal ve uluslararası zengin kaynaklar

71. Uzaktan tıp eğitiminin olumsuz etkileri nelerdir? Yorum

- 1 Dikkat dağınıklığı
- 2 motivasyon eksikliği
- 3 disiplinsizlik, erteleme
- 4 interaktif ortamın azalması
- 5 toplum önünde sunum yapma becerisinin azalması
- 6 pratik uygulamalar açısından yetersiz
- 7 teknik aksaklıklar
- 8 eğitim sürelerinin uzaması

72. Motivasyonunuzu sağlayabilmek için hangi yöntem ve araçları önerirsiniz?

Yorum

- 1 sık mola, kısa ders süreleri
- 2 yüz yüze eğitim
- 3 kameralar açılıp geri bildirim alınması
- 4 ders notları almak
- 5 daha fazla görsel araç kullanımı
- 6 kayıt, tekrar dinleme imkânı
- 7 yüz yüze pratik eğitimlerle desteklenmesi
- 8 aktif grup çalışmaları
- 9 interaktif eğitim ortamı

73. Uzaktan tıp eğitiminin daha kaliteli ve verimli olabilmesi için sizce nelere ihtiyaç var? Bu konuda önerileriniz nelerdir? Yorum

- 1 Daha fazla görsel materyal kullanımı
- 2 Daha etkili sunum teknikleri
- 3 İnteraktif ortam sağlanması
- 4 Daha özet bilgilerin verilmesi
- 5 Pratik derslerle desteklenmeli
- 6 Küçük gruplarla eğitim
- 7 Online simülasyon modülleri

74. Teorik dersleri öğrenme de hangi yöntemi tercih edersiniz?

- Geleneksel (1) veya Online (2)

Resim 4. Geleneksel eğitime ilişkin görüşlerin yer aldığı bölüm

3.5. Verilerin analizi

Verilerin analiz aşamasında SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Değerlendirme sonuçlarının tanımlayıcı istatistikleri; kategorik değişkenler için sayı ve yüzde, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, minimum, maksimum olarak verilmiştir.

Grupların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir.

Bağımsız iki grup arasında sayısal değişkenlerin karşılaştırmaları; normal dağılım koşulu sağlanmadığından Mann Whitney U testi ile değerlendirilmiştir.

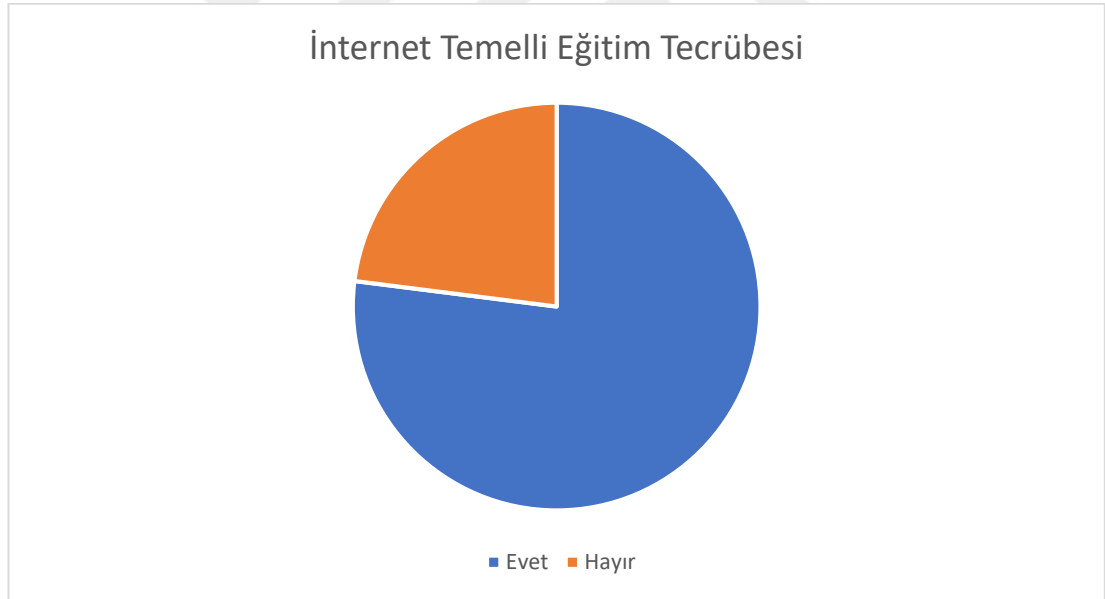
Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. Korelasyon testinde Spearman korelasyon analizinden faydalanılmıştır. İstatistiksel alfa önemlilik seviyesi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2020-2021 yılları arasında çevrim içi eğitim gören 74 öğrenci ile yapıldı. Tüm katılımcılar çalışmaya dahil edilme kriterlerini karşılamaktaydı.

Çalışmaya 74 kişi katılmış olup, katılımcıların %70,3'ü (n=52) erkek, %29,7'si (n=22) kadındır. Çalışmada yer alanların %52,7'si 18-20; %47,3'ü 21-23 yaş grubundaydı. Katılımcıların tamamı bekardı. İnternet temelli uzaktan eğitimi tecrübe edenlerin oranı %77,0 idi (n=57) (Şekil 1). Katılımcıların tanıtıcı özellikleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Şekil 1. Katılımcıların İnternet Temelli Eğitim Tecrübesi Varlığı

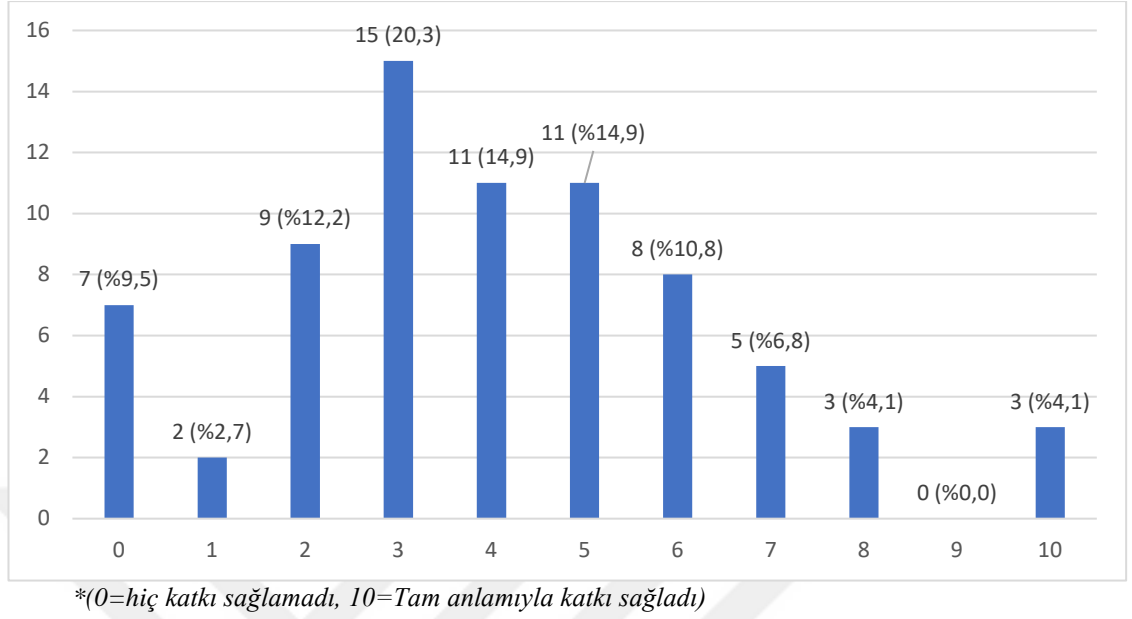

Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri (n=74)

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
18-20	39	52,7
21-23	35	47,3
Cinsiyet		
Erkek	52	70,3
Kadın	22	29,7
Medeni Durum		
Bekar	74	100,0
İnternet temelli eğitim tecrübesi varlığı		
Evet	57	77,0
Hayır	17	23,0

Çalışmaya katılan öğrencilerin, internet temelli uzaktan eğitimin mesleki hayatlarına olan katkılarını 10 üzerinden puanlamaları istendiğinde ortaya çıkan ortalama ve ortanca sonuç 4 puan olup cevapların detayları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Online verilen derslerin sağladığı düşünülen katkıya ilişkin görüşler

Katılımcıların sosyodemografik özelliklere göre online verilen derslerin sağladığı düşünülen katkı puanı karşılaştırması Tablo 3'te gösterilmiştir. Yaş, cinsiyet ve internet temelli tecrübe varlığına göre katkı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p > 0,05$).

Tablo 3. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklere Göre Online Verilen Derslerin Sağladığı Düşünülen Katkı Puanı Karşılaştırması

	Online verilen derslerin sağladığı düşünülen katkı puanı	
	Ort±SS	p*
Yaş		
18-20	4,08±2,70	0,853
21-23	4,06±2,09	

Tablo 3. Devamı

Cinsiyet		
Erkek	4,55±2,50	0,226
Kadın	3,87±2,37	
İnternet temelli eğitim tecrübesi varlığı		
Evet	4,04±2,45	0,559
Hayır	4,18±2,35	

*Mann-Whitney U testi

Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeğinin Sonuçları

Katılımcıların uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirildiği ölçek; 'kişisel uygunluk, etkililik, öğreticilik ve yatkınlık' olmak üzere 4 başlıktan ve toplam 19 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipi anketin cevap seçenekleri 0'dan 4'e kadar puanlandırıldığında; toplamda alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 76'dır. Katılımcıların verdiği cevaplar analiz edildiğinde ortalama puan 28,16±10,41 olup; en yüksek 55, en düşük ise 0 puan olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği Puanları

Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşler Ölçeği	Ort±SS	Min-Maks
Kişisel Uygunluk	8,84±5,82	0-24
Etkililik	5,08±5,15	0-24
Öğreticilik	11,47±5,07	0-16
Yatkınlık	2,77±2,31	0-9
Toplam Puan	28,16±10,41	0-55

Uzaktan eğitime yönelik görüşler ölçeğine verilen cevapların sayısal ve yüzde olarak değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılmıyorum	Bazen katılmıyorum	Genellikle katılmıyorum	Her zaman katılmıyorum
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Kişisel Uygunluk					
Kişisel işlerimin yoğunluğundan dolayı uzaktan eğitim benim için uygundur.	16 (21,6)	28 (37,8)	18 (24,3)	5 (6,8)	7 (9,5)
Uzaktan eğitim yaşam stilime uygundur.	15 (20,3)	25 (33,8)	21 (28,4)	8 (10,8)	5 (6,8)
Uzaktan eğitim ihtiyaç duyduğum eğitimler için uygun bir alternatiftir.	23 (31,1)	22 (29,7)	22 (29,7)	4 (5,4)	3 (4,1)
Uzaktan eğitim zaman kaybetmeksizin eğitim alabilmemi sağlamaktadır.	10 (13,5)	27 (36,5)	18 (24,3)	11 (14,9)	8 (10,8)
İstediğim zamanda istediğim yerden derse katılma esnekliğine ihtiyacım var.	12 (16,2)	26 (35,1)	12 (16,2)	14 (18,9)	10 (13,5)
Eğitim almak için üniversite kampüsüne gitmek benim için zordur.	31 (41,9)	17 (23,0)	14 (18,9)	7 (9,5)	5 (6,8)
Etkililik					
Uzaktan eğitim öğretim uygulamaları açısından öğrenciyi daha aktif hale getirir.	38 (51,4)	21 (28,4)	12 (16,2)	1 (1,4)	2 (2,7)
Uzaktan eğitim kişiler için iyi bir öğrenme fırsatı sunar.	31 (41,9)	24 (32,4)	15 (20,3)	2 (2,7)	2 (2,7)
Uzaktan eğitim öğrencinin kendi hızında öğrenmesini sağlar.	23 (31,1)	27 (36,5)	11 (14,9)	9 (12,2)	4 (5,4)
Uzaktan eğitim öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaktadır.	40 (54,1)	19 (25,7)	11 (14,9)	2 (2,7)	2 (2,7)
Uzaktan eğitim geleneksel eğitimden etkilidir.	42 (56,8)	20 (27,0)	5 (6,8)	4 (5,4)	3 (4,1)
Uzaktan eğitim ortamında dikkat dağınıklığı yaşanmaz.	42 (56,8)	21 (28,4)	6 (8,1)	2 (2,7)	3 (4,1)

Tablo 5. Devamı

Öğreticilik					
Eğitimimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir.	5 (6,8)	10 (13,5)	7 (9,5)	18 (24,3)	34 (45,9)
Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimde fikirler, anında ve daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmektedir.	6 (8,1)	11 (14,9)	4 (5,4)	19 (25,7)	34 (45,9)
Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimle daha etkili bir öğrenme sağlanır.	5 (6,8)	10 (13,5)	6 (8,1)	19 (25,7)	34 (45,9)
Öğrenmek için yüz yüze iletişime ihtiyaç duyarım.	7 (9,5)	9 (12,2)	9 (12,2)	15 (20,3)	34 (45,9)
Yatkınlık					
Verilen görevleri ertelemeyi alışkanlık haline getirmiş bir kişiyim.	21 (28,4)	29 (39,2)	15 (20,3)	8 (10,8)	1 (1,4)
Çoğunlukla verilen görevleri yarım bırakırım.	48 (64,9)	21 (28,4)	3 (4,1)	2 (2,7)	-
Ödevlerimi yapmak için son ana kadar beklerim.	27 (36,5)	26 (35,1)	10 (13,5)	5 (6,8)	6 (8,1)

Kişisel Uygunluk: Kişisel uygunluk başlığı altındaki 6 önermeye verilen cevaplar ağırlıkta ‘nadiren katılıyorum’ ve ‘bazen katılıyorum’ şeklindedir. Katılımcılar ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ cevabını %41,9 (n=31) ile “Eğitim almak için üniversite kampüsüne gitmek benim için zordur” önermesine vermişlerdir. En yüksek oranda ‘her zaman katılıyorum’ cevabı (%13,5; n=10) “İstediğim zamanda istediğim yerden derse katılma esnekliğine ihtiyacım var” önermesinde alınmıştır.

Etkililik: Etkililik başlığı altında bulunan toplam 6 önermeye verilen cevaplara bakıldığında, ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ cevaplarının yoğunlukta olduğu görülmüştür. “Uzaktan eğitim geleneksel eğitimden etkilidir” ve “Uzaktan eğitim ortamında dikkat dağınıklığı yaşanmaz” önermeleri en yüksek oranda (%56,8; n=42) ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ şeklinde cevaplanmıştır.

Öğreticilik: Öğreticilik başlığı altındaki 4 önermeye ‘her zaman katılıyorum’ cevabı en yüksek oranlarda (%45,9; n=34) verilmiştir. Bu cevabı ‘genellikle katılıyorum’ takip etmiştir.

Yatkınlık: Yatkınlık başlığı altında 3 önerme bulunmaktadır. Katılımcılar ‘çoğunlukla verilen görevleri yarım bırakırım’ önermesine %64,9 (n=48) ‘hiçbir zaman katılmıyorum’, %28,4 (n=21) ‘nadiren katılıyorum’ şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre uzaktan eğitime yönelik görüş ölçeğinden aldığı puanların karşılaştırılması Tablo 6’da gösterilmiştir. Yaş grubu 21-23 olan katılımcıların uzaktan eğitime yönelik ölçek puanı, 18-20 olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir (p=0,027). Kadınların öğreticilik alt ölçek puanı, erkeklerin aldıkları puanlardan istatistiksel olarak önemli düzeyde daha yüksektir (p=0,038). Diğer parametrelerde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p>0,05).

Tablo 6. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeğinden Aldığı Puanların Karşılaştırılması

	Kişisel Uygunluk	Etkililik	Öğreticilik	Yatkınlık	Toplam
Yaş					
18-20	7,97±5,46	4,74±5,55	10,79±5,52	2,87±2,40	26,38±10,60
21-23	9,80±6,13	5,46±4,71	12,23±4,47	2,66±2,23	30,14±9,97
p*	0,153	0,244	0,356	0,763	0,027
Cinsiyet					
Erkek	10,00±7,12	6,55±5,94	9,82±5,32	3,14±2,49	29,50±13,61
Kadın	8,35±5,17	4,46±4,70	12,17±4,84	2,62±2,23	27,60±8,81
p*	0,374	0,147	0,038	0,406	0,326

Tablo 6. Devamı

İnternet temelli eğitim tecrübesi					
Evet	8,60±5,41	5,04±5,12	11,46±5,19	2,75±2,44	27,84±9,44
Hayır	9,65±7,14	5,24±5,40	11,53±4,80	2,82±1,85	28,16±10,41
p*	0,624	0,866	0,739	0,630	0,491

*Mann-Whitney U testi

Katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerinin değerlendirildiği ölçek; ‘kullanılan materyaller ve iletişim araçları, öğretmen-öğrenci etkileşimi, ortam tasarımı, e-derse yönelik tutum, dersin içeriği ve öğretim süreci’ olmak üzere 5 başlıktan ve toplam 39 sorudan oluşmaktadır. Beşli likert tipi anketin cevap seçenekleri 1’den 5’e kadar puanlandırıldığında; toplamda alınabilecek en düşük puan 39, en yüksek puan 195’tir. Katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirildiğinde ortalama puan 120,51±30,15 olup; en yüksek 187, en düşük ise 39 puan tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Katılımcıların Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği Puanları

Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği	Ort±SS	Min-Maks
Kullanılan Materyaller ve İletişim Araçları	22,35±7,67	8-40
Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi	13,15±4,77	4-20
Ortam Tasarımı	26,16±9,31	8-40

Tablo 7. Devamı

E-derse Yönelik Tutum	16,43±4,90	6-30
Dersin İçeriği ve Öğretim Süreci	42,42±10,57	13-64
Toplam Puan	120,51±30,15	39-187

Uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeyi ölçeğine verilen cevapların sayısal ve yüzde olarak değerleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Kullanılan Materyaller ve İletişim Araçları: Bu başlık altında yer alan 8 önermede, en yüksek oranda (%33,8; n=25) ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ cevabı ‘E-ders sosyal ihtiyaçlarımı karşılamama yardım etti’ önermesinde verilmiştir. En dengeli yüzdesel dağılım ise ‘Düzenlenen sanal sınıf etkinliklerinin daha iyi öğrenmeme katkısı olduğunu düşünüyorum’ önermesinde olmuştur.

Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi: Bu başlık altında yer alan 4 önermeye en yüksek oranda ‘genellikle katılıyorum’ cevapları verilmiştir (%27,0-%31,1). ‘Öğretim elemanından istediğim zaman yardım alabildim’ sorusuna katılımcıların %16,2’si (n=12) ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ şeklinde cevaplamıştır. ‘Öğretim üyesi öğrenmelerimle ilgili beni düzenli olarak bilgilendirmektedir’ şeklindeki önermeye ‘her zaman katılıyorum’ diyen katılımcılar %23,0 (n=17) oranında kalmıştır.

Ortam Tasarımı: Bu başlık altında yer alan 8 önermeye katılımcılar büyük çoğunlukla ‘genellikle katılıyorum’ şeklinde cevap vermiştir. ‘Sistemde teknik sorunlarla ilgili yardım rehberi bulunmalıdır’ önermesine katılımcıların %40,5’i (n=30) ‘her zaman katılıyorum’; %20,3’ü (n=15) ise ‘genellikle katılıyorum’ şeklinde cevaplamıştır.

E-derse Yönelik Tutum: Bu başlık altında yer alan 6 önermeden biri olan ‘Eğer fırsatım olsaydı bu dersi yüz yüze ortamda almayı tercih ederdim’ önermesine katılımcıların %47’3’ü (n=35) ‘her zaman katılıyorum’; %18’9’u (n=14) ‘genellikle katılıyorum’ şeklinde cevap vermiştir. ‘Uzaktan eğitim ile aldığım ders yüz yüze aldığım derse göre beni daha çok motive etmektedir’ ve ‘bilgisayar kullanmak bana

göre zor ve karmaşıktır’ önermeleri en yüksek oranda ‘hiçbir zaman katılmıyorum’ şeklinde cevaplanmıştır (%35,1 ve %33,8).

Dersin İçeriği ve Öğretim Süreci: Bu başlık altında 13 önerme yer almaktadır. ‘Uzaktan eğitimin en önemli katkılarından biri kayıt ve dersi tekrar dinleme imkânı sağlar’ şeklindeki önerme en yüksek oranda ‘her zaman katılıyorum’ cevabı verilmiştir (%52,7; n=39). Bu önermeyi ‘uzaktan eğitim asistan hekimlik sürecimde pratik dersler için uygun değildir’ önermesi takip etmiştir (%44,6; n=33).

Tablo 8. Katılımcıların Uzaktan Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyi

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Kullanılan materyaller ve iletişim araçları					
Ders içeriğinin etkileşimli sunulması derse olan ilgimi arttırdı.	10 (13,5)	16 (21,6)	15 (20,3)	21 (28,4)	12 (16,2)
Düzenlenen sanal sınıf (eş zamanlı) etkinliklerinin daha iyi öğrenmeye katkısı olduğunu düşünüyorum.	17 (23,0)	26 (35,1)	18 (24,3)	7 (9,5)	6 (8,1)
Düzenlenen eş zamanlı (sohbet) etkinliklerin daha iyi öğrenmemi sağladığını düşünüyorum.	13 (17,6)	16 (21,6)	25 (33,8)	14 (18,9)	6 (8,1)
Düzenlenen farklı zamanlı (tartışma vb.) etkinliklerin daha iyi öğrenmemi sağladığını düşünüyorum.	12 (16,2)	17 (23,0)	20 (27,0)	17 (23,0)	8 (10,8)
İşbirliğine dayalı etkinliklere (grup ödevleri, forum vb.) katılmaktan hoşlandım.	12 (16,2)	16 (21,6)	23 (31,1)	15 (20,3)	8 (10,8)
Forum sayfalarında arkadaşlarımla ve öğretim üyesi ile tartışmaktan memnunum.	10 (13,5)	19 (25,7)	17 (23,0)	17 (23,0)	11 (14,9)
Forumlar sistemdeki öğrencilerle etkileşim düzeyimi arttırmaya yardımcı oldu.	12 (16,2)	16 (21,6)	23 (31,1)	14 (18,9)	9 (12,2)
E-ders sosyal ihtiyaçlarımı (arkadaşlarla iletişim sıklığı, arkadaşlarla ilişkilerin geliştirilmesi, öğretim üyesi ile ilişkinin kalitesinin artması) karşılamama yardım etti.	25 (33,8)	18 (24,3)	18 (24,3)	7 (9,5)	6 (8,1)

Tablo 8. Devamı

Öğretmen-öğrenci etkileşimi					
Öğretim elemanından istediğim zaman yardım alabildim.	12 (16,2)	15 (20,3)	16 (21,6)	20 (27,0)	11 (14,9)
Öğretim elemanından aldığım danışmanlık hizmeti yeterliydi.	8 (10,8)	14 (18,9)	14 (18,9)	23 (31,1)	15 (20,3)
Öğretim elemanı ile iletişimde sorun yaşamıyorum.	7 (9,5)	12 (16,2)	12 (16,2)	22 (29,7)	21 (28,4)
Öğretim üyesi öğrenmelerimle ilgili beni düzenli olarak bilgilendirmektedir.	9 (12,2)	15 (20,3)	13 (17,6)	20 (27,0)	17 (23,0)
Ortam tasarımı					
E-ders sistemi üzerinde aradığım bilgiye kolayca ulaşabiliyorum.	8 (10,8)	17 (23,0)	16 (21,6)	25 (33,8)	8 (10,8)
Web sayfalarındaki yazıların tasarımı, puntosu, fontu ve rengi dikkati dağıtmayacak algıyı arttıracak şekilde tasarlanmıştı.	11 (14,9)	12 (16,2)	12 (16,2)	25 (33,8)	14 (18,9)
Web sayfalarında yer alan görseller (zemin, şekil, resim, grafik ve animasyonlarda) birbiriyle uyumluydu.	7 (9,5)	14 (18,9)	6 (8,1)	33 (44,6)	14 (18,9)
E-ders sistemi oldukça işlevseldi.	8 (10,8)	19 (25,7)	16 (21,6)	24 (32,4)	7 (9,5)
Öğretim materyallerine istediğim zaman kolaylıkla ulaşabildim.	11 (14,9)	16 (21,6)	10 (13,5)	23 (31,1)	14 (18,9)
Sistemde teknik sorunlarla ilgili yardım rehberi bulunmalıdır.	11 (14,9)	9 (12,2)	9 (12,2)	15 (20,3)	30 (40,5)
Yayınlanan duyuru ve haberlerde güncel bilgilere ulaşıyorum.	9 (12,2)	11 (14,9)	16 (21,6)	23 (31,1)	15 (20,3)
E-öğrenme ortamındaki materyaller hızlı yüklenmektedir.	11 (14,9)	10 (13,5)	19 (25,7)	20 (27,0)	14 (18,9)
E-derse yönelik tutum					
Teknolojiyi kullanmak benim derse karşı olan ilgimi arttırdı.	16 (21,6)	28 (37,8)	16 (21,6)	6 (8,1)	8 (10,8)
E-derslerin zaman ve yerden bağımsız işlenmesi diğer işlerime zaman ayırmamı sağlıyor.	8 (10,8)	18 (24,3)	20 (27,0)	13 (17,6)	15 (20,3)
Bu dersi e-ders olarak almaktan memnunum.	20 (27,0)	15 (20,3)	18 (24,3)	12 (16,2)	9 (12,2)
Eğer fırsatım olsaydı bu dersi yüz yüze ortamda almayı tercih ederdim.	8 (10,8)	10 (13,5)	7 (9,5)	14 (18,9)	35 (47,3)
Uzaktan eğitim ile aldığım ders yüz yüze aldığım derse göre beni daha çok motive etmektedir.	26 (35,1)	26 (35,1)	14 (18,9)	3 (4,1)	5 (6,8)

Tablo 8. Devamı

Bilgisayar kullanmak bana göre zor ve karmaşıktır.	25 (33,8)	22 (29,7)	15 (20,3)	7 (9,5)	5 (6,8)
Dersin içeriği ve öğretim süreci					
Ders içeriği açık ve anlaşılır.	5 (6,8)	13 (17,6)	13 (17,6)	26 (35,1)	17 (23,0)
Ders içeriklerinin uzun olması zaman kaybına neden oluyor.	4 (5,4)	27 (36,5)	22 (29,7)	13 (17,6)	8 (10,8)
Ödevler ve sunulan etkinlikler ders amaçları ile doğrudan ilişkiliydi.	3 (4,1)	11 (14,9)	11 (14,9)	28 (37,8)	21 (28,4)
Dersle ilgili yapılan dönütler açık ve bilgilendiriciydi.	6 (8,1)	13 (17,6)	17 (23,0)	20 (27,0)	18 (24,3)
Aldığım e-ders öğrenme ihtiyaçlarımı karşılamadı.	10 (13,5)	21 (28,4)	14 (18,9)	19 (25,7)	10 (13,5)
Öğretim üyesi dersle ilgili beklentilerini sözel olarak veya ders planında açıkça belirtmektedir.	4 (5,4)	11 (14,9)	11 (14,9)	24 (32,4)	24 (32,4)
Bu dersin öğrenme ihtiyaçlarımı karşıladığını düşünüyorum.	7 (9,5)	19 (25,7)	19 (25,7)	15 (20,3)	14 (18,9)
Uzaktan eğitim asistan hekimlik sürecimde pratik dersler için uygun değildir.	8 (10,8)	10 (13,5)	15 (20,3)	8 (10,8)	33 (44,6)
Uzaktan eğitimin en önemli katkılarından biri kayıt ve dersi tekrar dinleme imkânı sağlar.	3 (4,1)	12 (16,2)	8 (10,8)	12 (16,2)	39 (52,7)
Uzaktan eğitimdeki zaman ve mekân esnekliği ders takibimi zorlaştırır.	17 (23,0)	19 (25,7)	19 (25,7)	11 (14,9)	8 (10,8)
Böyle bir uygulama bana daha fazla öğrenme sorumluluğu verdiği için memnunum.	16 (21,6)	25 (33,8)	13 (17,6)	11 (14,9)	9 (12,2)
Sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi.	7 (9,5)	17 (23,0)	19 (25,7)	16 (21,6)	15 (20,3)
Uzaktan eğitim üzerinden yapılan ölçme sınavları güvenilir değildir.	15 (20,3)	17 (23,0)	15 (20,3)	11 (14,9)	16 (21,6)

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre uzaktan eğitime yönelik görüş ölçeğinden aldığı puanların karşılaştırılması Tablo 9’da gösterilmiştir. Yaş grubu 21-23 olan katılımcıların E-derse yönelik tutum alt ölçeği puanı, 18-20 olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,043$). Erkeklerin kullanılan materyal ve iletişim araçları alt ölçek puanı, kadınların aldıkları puanlardan

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,029$). Diğer parametrelerde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 9. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeğinden Aldığı Puanların Karşılaştırılması

	Kullanılan materyaller ve iletişim araçları	Öğretmen-öğrenci etkileşimi	Ortam tasarımı	E-derse yönelik tutum	Dersin içeriği ve öğretim süreci	Toplam
Yaş						
18-20	21,87±8,49	12,95±4,68	24,51±9,28	15,64±4,89	40,92±10,48	115,90±31,64
21-23	22,89±6,72	13,37±4,93	28,00±9,13	17,31±4,82	44,09±10,56	125,66±27,95
<i>p</i>*	0,435	0,683	0,079	0,043	0,060	0,091
Cinsiyet						
Erkek	25,54±8,59	12,50±4,13	25,09±9,85	17,45±5,80	41,54±11,61	122,14±34,69
Kadın	21,00±6,89	13,42±5,03	26,61±9,14	16,00±4,45	42,79±10,19	119,83±28,36
<i>p</i>*	0,029	0,290	0,590	0,275	0,790	0,611
İnternet temelli eğitim tecrübesi						
Evet	22,23±7,44	12,89±4,88	26,98±8,68	16,54±4,62	42,33±9,63	120,98±28,63
Hayır	22,760±8,61	14,00±4,40	23,41±11,03	16,06±5,87	42,71±13,60	118,94±35,71
<i>p</i>*	0,629	0,435	0,191	0,979	0,822	0,772

*Mann-Whitney U testi

Uzaktan eğitime yönelik görüş ölçeği ile uzaktan eğitime yönelik memnuniyet ölçeği arasındaki ilişki Tablo 10'da gösterilmiştir. İki ölçek arasında pozitif yönde, orta kuvvette bir ilişki saptanmıştır ($r=0,462$; $p<0,001$).

Tablo 10. Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeği ile Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği Arasındaki İlişki

	Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Ölçeği
Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş Ölçeği	$r=0,462$ $p<0,001$

*Spearman testi

Katılımcıların geleneksel eğitime ilişkin görüşleri Tablo 11’de gösterilmiştir. Verilen önermelerin tamamında ‘her zaman katılıyorum’ cevabı en yüksek oran olarak saptanmıştır (%44,6-%52,7). “Geleneksel eğitim daha samimi bir çalışma ortamı sağlar”, “geleneksel eğitimde başarı hissi daha yüksektir” ve “geleneksel eğitim başarı düzeyimi artırmada daha etkili bir yöntemdir” önermeleri en yüksek oranda ‘her zaman katılıyorum’ şeklinde cevaplanmıştır.

Tablo 11. Katılımcıların Geleneksel Eğitime İlişkin Görüşleri

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Geleneksel eğitim sistemi daha disiplinli bir ortam sağlar.	6 (8,1)	8 (10,8)	11 (14,9)	11 (14,9)	38 (51,4)
Geleneksel eğitimde başarı hissi daha yüksektir.	4 (5,4)	8 (10,8)	11 (14,9)	12 (16,2)	39 (52,7)
Geleneksel eğitimde sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi.	4 (5,4)	9 (12,2)	8 (10,8)	18 (24,3)	35 (47,3)
Geleneksel eğitim sistemi topluluğa hitap konusunda destekleyicidir.	4 (5,4)	10 (13,5)	8 (10,8)	19 (25,7)	33 (44,6)
Geleneksel eğitim başarı düzeyimi artırmada daha etkili bir yöntemdir.	4 (5,4)	11 (14,9)	9 (12,2)	11 (14,9)	39 (52,7)

Tablo 11. Devamı

Geleneksel eğitim daha samimi bir çalışma ortamı sağlar.	3 (4,1)	8 (10,8)	8 (10,8)	12 (16,2)	43 (58,1)
--	------------	-------------	-------------	--------------	--------------

Katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimin tıp eğitimine katkılarına ait görüşleri Tablo 12’de özetlenmiştir. Katılımcılar en yüksek oranda “Verilerin kaydedilip tekrar kullanılabilmesi”, “Covid-19 pandemisi sürecinde daha az temasla daha fazla eğitim faaliyeti yapılabilmesi; eğitim sürecinin devamlılığının sağlanması” ve “Zaman sınırlamasının olmaması” cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 12. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Tıp Eğitimine Katkılarına Ait Görüşleri

	n	%*
Verilerin kaydedilip tekrar kullanılabilmesi	61	82,4
Covid-19 pandemisi sürecinde daha az temasla daha fazla eğitim faaliyeti yapılabilmesi; eğitim sürecinin devamlılığının sağlanması	44	59,5
Zaman sınırlamasının olmaması	43	58,1
Bilgiye erişim kolaylığı sunması	42	56,8
İstenilen ortamda öğrenme, esnek mekân imkânı sağlanması	39	52,7
Teknolojik bir bakış açısı getirmesi	33	44,6
Ulusal ve uluslararası zengin kaynaklara ulaşabilme	18	24,3
İnternet temelli uzaktan eğitimin tıp eğitimine herhangi bir katkısı yoktur	15	20,3
Ders materyallerinin daha etkili kullanılması	13	17,6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir

Katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimin olumsuz etkilerine ait görüşleri Tablo 13’de gösterilmiştir. Katılımcılar en yüksek oranda “pratik uygulamalar açısından yetersiz olması”, “teknik aksaklıkların yaşanması” ve “disiplinsizliğe yatkınlığı” cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 13. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Olumsuz Etkilerine Ait Görüşleri

	n	%
Pratik uygulamalar açısından yetersiz olması	55	74,3
Teknik aksaklıkların yaşanması	50	67,6
Disiplinsizliğe yatkınlığı	49	66,2
Dikkat dağınıklığına yol açması	45	60,8
Motivasyon eksikliğine neden olması	39	52,7
Toplum önünde sunum yapma becerisini olumsuz etkilemesi	34	45,9
Yeterli interaktif etkileşimin sağlanamaması	32	43,2
Eğitim saatlerinin düzensiz, sürelerinin uzun olması	22	29,7

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir*

Katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimde motivasyonu sağlamak için neler yapılabileceğine ait görüşleri Tablo 14’te özetlenmiştir. Katılımcılar en yüksek oranda “Uzaktan eğitim yöntemiyle yapılan dersler yüz yüze pratiklerle desteklenmeli”, “yüz yüze iletişim fırsatları artırılmalı” ve “derslerde not alma imkânı verilmeli” şeklinde yanıtlamışlardır.

Tablo 14. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Motivasyonu Sağlamak İçin Neler Yapılabileceğine Ait Görüşleri

	n	%
Uzaktan eğitim yöntemiyle yapılan dersler yüz yüze pratiklerle desteklenmeli	58	78,4
Yüz yüze iletişim fırsatları artırılmalı	54	73,0
Derslerde not alma imkânı verilmeli	41	55,4
Daha fazla görsel araç kullanılmalı	41	55,4
Tüm eğitim faaliyetlerinin kaydedilerek tekrar kullanıma sunulması	37	50,0
Aktif grup çalışmalarının desteklenmesi	30	42,5
İnteraktif eğitim ortamının sağlanması	18	24,3
Ders sürecinde veya sonrasında kameralar açılarak geri bildirim sağlanmalı	11	14,9

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir*

Katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimin kalitesini ve verimini artırmak adına neler yapılabileceğine ait görüşleri Tablo 15’te özetlenmiştir. Katılımcılar en yüksek oranda “pratik derslerle desteklenmeli”, “yine internet temelli sistemlerle simülasyon modülleri oluşturulmalı” ve “daha fazla görsel materyal ile desteklenmeli” şeklinde cevap vermişlerdir.

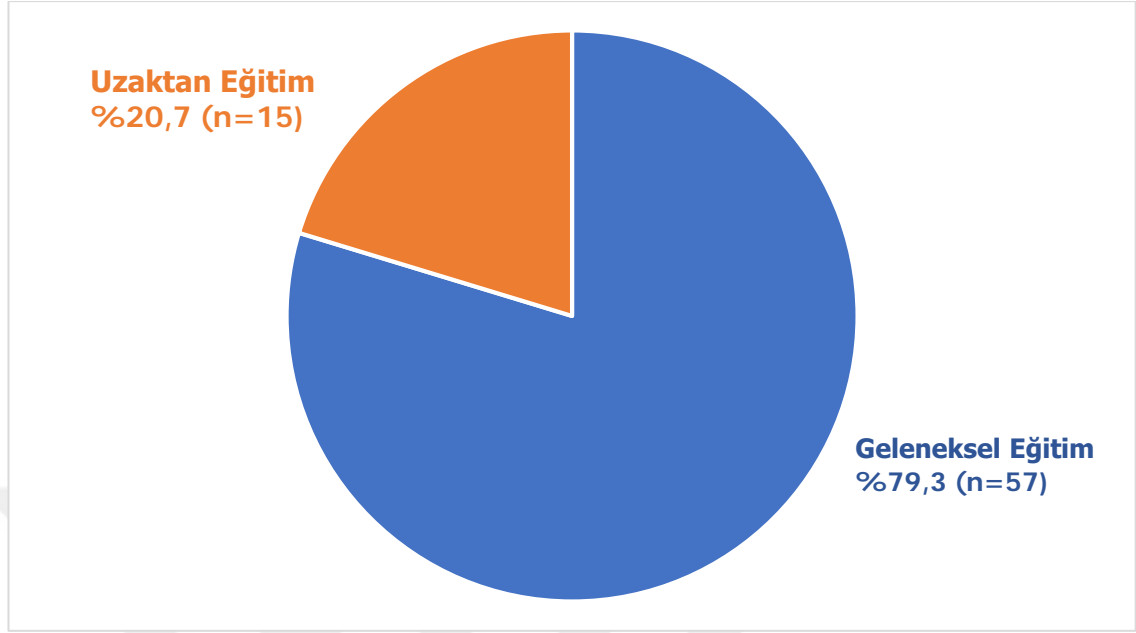
Tablo 15. Katılımcıların İnternet Temelli Uzaktan Eğitimin Kalitesini ve Verimini Artırmak Adına Neler Yapılabileceğine Ait Görüşleri

	n	%
Pratik derslerle desteklenmeli	54	73,0
Yine internet temelli sistemlerle simülasyon modülleri oluşturulmalı	43	58,1
Daha fazla görsel materyal ile desteklenmeli	40	54,1
Küçük gruplarla eğitime devam edilmeli	31	41,9
Özet, yol gösterici bilgiler verilerek katılımcılar araştırmaya yönlendirilmeli	29	39,2
Tüm katılımcıların söz sahibi olabileceği, öğreticinin kontrolünde devam eden interaktif bir eğitim ortamı oluşturulmalı	29	39,2
Daha etkili sunum teknikleri kullanılmalı	28	37,8

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir*

Katılımcıların geleneksel eğitim-uzaktan eğitim tercihleri sorgulandığında; %79,3'ü (n=57) geleneksel eğitim, %20,7'si uzaktan eğitimi tercih etmişlerdir (Şekil 3).

Şekil 3. Katılımcıların Geleneksel Eğitim-Uzaktan Eğitim Tercihi

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre eğitim tercihleri Tablo 16'da gösterilmiştir. Yaş, cinsiyet ve internet temelli eğitim tecrübesine göre eğitim tercihleri açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 16. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Eğitim Tercihleri

	Geleneksel Eğitim		Uzaktan Eğitim		p*
	n	%	n	%	
Yaş					
18-20	33	(84,6)	6	(15,4)	0,416
21-23	26	(74,3)	9	(25,7)	
Cinsiyet					
Erkek	17	(77,3)	5	(22,7)	0,758
Kadın	42	(80,8)	10	(19,2)	

Tablo 16. Devamı

İnternet temelli eğitim tecrübesi varlığı			
Evet	46 (80,7)	11 (19,3)	0,736
Hayır	13 (76,5)	4 (23,5)	

**Ki-kare testi*

5. TARTIŞMA

Teknolojinin gelişiminin eğitimde sağladığı kolaylıklar, uzaktan eğitimin ve çevrim içi eğitimin daha fazla kişiye hitap etmesini sağladı. Çalışmamızda katılımcıların %77'sinin internet temelli uzaktan eğitimi daha önceden tecrübe ettiğini gördük.

Uzaktan eğitimin ve çevrim içi eğitimin eğitimdeki yerinin ve öneminin artması, bu eğitimlerin başarısını ve eğitime olan katkısını sorgulamamıza sebep olmuştur. Günümüzde artık tamamen internet temelli olan bu eğitimlerin, katılımcıların yetkinliklerine göre eğitime katkı sağladıkları bilinmektedir (17,27). Çalışmamızda katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimin mesleki hayatlarına olan katkılarını 10 üzerinden puanlamalarını istediğimizde ortaya çıkan ortalama ve ortanca sonucun 4 puan şeklinde sonuçlanmasıyla; çevrim içi eğitimin başarısını ve katkısını beklediğimizden daha düşük bulduk. Bu sonucun, çalışmamıza katılım gösteren öğrencilerin 18-20 yaş kesiminde daha düşük olmasını bekleyip, bu durumu 21-23 yaş kesiminde daha fazla olduğuna inandığımız sorumluluk bilinciyle ilişkilendirmeyi düşünmüş olsak da yaş, cinsiyet ve internet temelli tecrübe varlığına göre katkı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını saptadık. Oysa tıp eğitim programlarıyla yapılan randomize kontrollü çalışmalar bilgi aktarımında çevrim içi eğitim yöntemlerinin de diğer eğitim yöntemleri kadar başarılı olduğunu söylemektedir (54).

Cinsiyete göre bakarak internet temelli uzaktan eğitimin katılımcıların mesleki hayatlarına olan katkılarını da değerlendirdiğimiz ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını saptadığımız çalışmamız, son yıllardaki benzer çalışmalarla aynı sonucu bizlere sunmaktadır. Daha önceki çalışmalarda Bell ve ark. yaptığı çalışmada ise farklı olarak kadın cinsiyetin uzaktan eğitim kullanımını olumsuz etkilediği yönünde sonuçlar elde edildiğini görmüştük (55).

Uzaktan eğitime yönelik görüşler ölçeğine verilen cevapları değerlendirerek elde ettiğimiz sonuçlar, uzaktan eğitime olumlu bir bakış açısı olduğunu gözler önüne sermektedir. Kişisel uygunluk sorularında katılımcıların uzaktan eğitimin sağladığı fırsatları kendilerine uygun bulduğunu gördük. Fakat ölçeğin etkinlik kısmındaki

“Uzaktan eğitim geleneksel eğitimden etkilidir” önermesinin yüzde %56,8’lik “hiçbir zaman katılmıyorum” cevabı aldığını görmekteyiz ve bu sonuçla ilgili olarak benzer çalışmaları incelediğimizde sağlık alanındaki öğrencilerin görüşlerinin değerlendirildiği ve sonucunda uzaktan eğitime ait memnuniyet düzeyinin geleneksel eğitime kıyasla daha yüksek bulunduğu çalışmalar da saptadık (56). Sağlık alanı ile ilişkili olarak değerlendirilmediğinde, çevrim içi eğitimin ve geleneksel eğitim yöntemlerinin memnuniyet düzeylerinin benzer olduğu çalışmalar mevcuttur (54). Her üç durumun da sonuç olarak bulunduğu çalışmalar olması düşündürücü olup ulaştığımız çalışmalarda bu farklılıkların, yaşla, sorumluluk bilinciyle ve eğitim alanıyla alakalı olduğu düşünülmektedir. Pratik eğitimlerin gerekli olduğu alanlarda, geleneksel eğitimin katılımcılar tarafından daha ön planda istenildiği görülmektedir (7).

Uzaktan eğitim ve çevrim içi eğitim yöntemleri eğitimde zaman ve mekân esnekliği sağlayabildiği için öğrencilere ve öğretilere kaynaklara ulaşım konularında da zaman kazandırıyor (17). Geleneksel eğitimdeki zaman ve mekân kısıtlılığının eğitime ulaşımı zorlaştırdığı düşünülürken, çalışmada katılımcıların, “Eğitim almak için üniversite kampüsüne gitmek benim için zordur” önermesini %41,8 ile “hiçbir zaman katılmıyorum” şeklinde yanıtladıklarını görmekteyiz. Bu bulguya yönelik yaptığımız literatür taramalarında, geleneksel eğitimin yüz yüze oluşunun sağladığı sosyal etkileşimden bahsedilmektedir (38). Bu etkileşim sebebiyle öğrencilerin geleneksel eğitime ait ulaşım problemlerini göz ardı edebildiklerini düşünmekteyiz.

Çalışmamızda katılımcıların uzaktan eğitime yönelik görüşler ölçeğinin etkinlik bölümündeki sorulara verdiği yanıtları incelediğimizde, geleneksel eğitimi daha etkin bulduklarını görmekteyiz. Öğrencinin aktifliği, öğrenme fırsatları, öğrenme hızı, bilgilerin kalıcılığı ve dikkat bütünlüğünün korunması gibi konularda uzaktan eğitimin geleneksel eğitime kıyasla yeterli bulunmadığını gördük. Benzer çalışmalara bakıldığında da uzaktan eğitimde ve çevrim içi eğitimde öğrencilerin ders algısı edinemediklerinden ve eğitime etkin katılamadıklarından bahsedilmektedir (57).

Çalışmamızda uzaktan eğitimde ve çevrim içi eğitimde kullanılan materyallerin ve iletişim araçlarının, aktarılan bilgilerin daha iyi öğrenilmesine katkıda bulunduğunu görmemizi sağladı. Uzaktan eğitimle ilgili olarak yapılan çalışmalarda

uzaktan eğitimin başarısında, kullanılan materyallerin ve iletişim araçlarının öneminin olduğu bilinmektedir (58).

Uzaktan eğitime yönelik memnuniyet ölçeğinin ortam tasarımı bölümünde, derse ait şekillendirilen ortam tasarımının ve ortam tasarımına ait sistemdeki teknik sorunlarla ilgili yardım rehberi bulunmasının çevrim içi eğitimde başarıyı arttırdığını saptadık. Öğrenci-ortam etkileşiminin öğrenim sürecine olumlu katkı sağlayabileceği daha önceki çalışmalarda da saptanmıştır (59).

Çevrim içi eğitimin başarısı için öğrencilerin sorumluluk sahibi olmaları gerektiği, teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmeleri gerektiği ve karşılaştıkları sorunları çözümlayebilmeleri gerektiği bilinmektedir (35). Çalışmamızda elde ettiğimiz 21-23 yaş grubunda olan katılımcıların E-derse yönelik tutum alt ölçeği puanı, 18-20 yaş grubundaki katılımcılardan olanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p=0,043$). Aynı zamanda erkek katılımcıların kullanılan materyal ve iletişim araçları alt ölçek puanı, kadın katılımcılara kıyasla aldıkları puanlardan istatistiksel olarak önemli düzeyde daha yüksektir ($p=0,029$). Bu veriler gösteriyor ki çevrim içi eğitimin başarısını arttırabilmek adına, öğrencilerin öncelikle sorumluluk bilinçleri arttırılmalı ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamalarında yardımcı olunmalıdır.

Uzaktan eğitime yönelik görüş ölçeğini bir bütün olarak değerlendirdiğimizde katılımcıların geleneksel eğitime yatkınlığını görmüş olduk. Geleneksel eğitimin tarihsel sürecinin uzunluğu ve geleneksel eğitimdeki yan yana olma durumu göz önünde bulundurulduğunda, geleneksel eğitimin daha samimi olduğu ve başarı hissini daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Çünkü etkileşim arttıkça motivasyonda artmaktadır. Bu durum ise öğrenmeye olumlu bir tutumun oluşmasını kolaylaştırır (10). Bu ön bilgilere dayanarak katılımcıların geleneksel eğitime yönelik görüşlerini araştırdık. Ve kendi çalışmamızda geleneksel eğitimin daha samimi bir çalışma ortamı sağladığını, geleneksel eğitimde başarı hissini daha yüksek olduğunu ve geleneksel eğitimin katılımcıların başarı düzeyini arttırmada daha etkili olduğunu düşündüklerini gördük.

Katılımcıların büyük çoğunluğuna göre çevrim içi eğitimde verilerin kaydedilip tekrar kullanılabilmesi, bilgiye erişim kolaylığı ve zaman sınırlamasının olmaması tıp eğitimine katkı sağlamaktadır. Fakat 15 katılımcıya (%20,3) göre internet temelli uzaktan eğitimin tıp eğitimine herhangi bir katkısı yoktur cevabıyla karşılaştık. Bu sonuç tıp eğitiminin bilgiden ve bilginin nasıl kullanılacağından ibaret olmaması, tecrübe gereksiniminin olması, pratik ihtiyacının ve kısa zamanda karar verme gerekliliğinin olması gibi sebeplerle çevrim içi eğitimin tıp eğitiminde yeterli olup olmadığına dair şüphelere sebep olmuştur. Önceki çalışmalarda da gördüğümüz gibi pratiklerin ve hasta başı uygulamaların önemli olduğu tıp eğitiminde uzaktan eğitimin başarısı tartışmalıdır (7).

Katılımcıların internet temelli uzaktan eğitimin olumsuz etkilerine ait görüşlerini incelediğimizde ön planda pratik uygulamalarda uzaktan eğitimin yetersiz olduğunun ve teknik aksaklıkların sık yaşandığının aktarıldığını saptadık. Oysa çevrim içi eğitim, uzaktan eğitime kıyasla eş zamanlı olarak sorun giderme şansını sağlamaktadır. Katılımcıların çevrim içi eğitimlere aktif olarak katılmaları ve teknik problemlerini dile getirmeleri ile teknik aksaklıklarla alakalı sorunlar ortadan kalkacaktır. Pratik uygulamalar hakkındaki eksiklikler konusunda uzaktan eğitimin yetersizliğinin azaltılabilmesi amacıyla katılımcıların görüşleri alınmış olup, katılımcıların %78,4'ü uzaktan eğitim yöntemiyle yapılan derslerin yüz yüze pratiklerle desteklenmesi gerektiğini söylemiştir.

Çalışmamıza başlarken çevrim içi eğitimin sağladığı kolaylıkların ve uzaktan eğitime olan üstünlüklerinin, teorik derslerde ya da pratik uygulama ihtiyacının az olduğu konularda geleneksel eğitimin önüne geçebileceğini düşünmekteydik. Çevrim içi eğitimde öğreticinin, geleneksel eğitimde olduğu gibi ortama hâkim olabilmesinin ve eş zamanlı olarak problem çözme konusunda yardımda bulunabilmesinin öğrenciler tarafından uzaktan eğitime kıyasla olumlu bir etkisinin olduğunu saptayabilmiş olsak da geleneksel eğitimin katılımcılar tarafından daha ön planda tutulduğunu gördük. Bunun birçok sebebi olmakta birlikte, katılımcıların sorumluluk bilinç düzeyleri ile ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilme yetenekleri ile alakalı olduğunu düşünmekteyiz. İlerleyecek olan tarihsel süreç boyunca, çevrim içi eğitime ait kullanımların kolaylaşmasının öğrencilerin geleneksel eğitime ait olan

alışkanlıklarının değişmesine katkı sağlayacağını ve çevrim içi eğitimin sağladığı kolaylıkların daha da değer kazanacağını umuyoruz.

6. SONUÇ

Bu çalışmada öğrencilerin çevrim içi eğitim modeli hakkındaki görüşlerini araştırmak ve çevrim içi eğitim modelinin eğitime katkısını değerlendirmek amaçlanmıştır. Çevrim içi eğitimin sağladığı zaman sınırlamasının olmaması, mekân zorunluluğunun olmaması ve kaynak çeşitliliği gibi imkânların önemli olduğunu belirtmelerine rağmen katılımcıların %79,3'ü geleneksel eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

7. KAYNAKLAR

1. İşman A. Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2011.
2. İşman A, Demiray U, Barkan M. Distance education. Ankara: Sempati; 2005.
3. Hayashi, R., Garcia, M., Maddawin, A. and Hewagamage, K. Online Learning in Sri Lanka's Higher Education Institutions during the CO VID-19 Pandemic. ADB Briefs; 2020.
4. Rajab, M., Gazal, A. and Alkattan, K. Challenges to Online Medical Education During the COVID-19 Pandemic. Cureus; 2020.
5. Almahasees Z, Mohsen K, Amin M. Faculty's and Students' Perceptions of Online Learning During COVID-19. Frontiers in Education; 2021.
6. Al-Balas M. Al-Balas HI, Jaber HM, Obeidat K, Al-Balas H, Aborajoo EA. Distance learning in clinical medical education amid COVID-19 pandemic in Jordan: current situation, challenges, and perspectives. BMC medical education. 2020;20(1):1-7.
7. Dabbagh N, Bannan-Ritland B. Online learning. Upper Saddle River N.J.: Pearson/Merrill/Prentice Hall; 2005.
8. Kaya Z. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2006;:3.
9. Williams RE. Genel iletişim kavram ve modelleri. Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi. 1979;2(2):280-304.
10. Moore MG. Kearsley G. Distance education: A system view: Wadsworth; 1996.
11. Ayas A. Çimer A. Eğitim bilimine giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2013.
12. Gürses A. Geleneksel öğretim nedir, ne değildir. Çanakkale: Araştırma Projesi Eğitimi Çalıştayı; 3-11 Temmuz 2010; Çanakkale, Türkiye. 2010. s. 1-85.
13. Balaman, F. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim ile Geleneksel Eğitimin İnternet Programcılığı 2 Dersi Kapsamında Karşılaştırılması. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 2018;7(2):1173-1200.
14. Hızal A. Distance Learning Processes and Written Materials. Ankara: Ankara University Faculty of Educational Sciences Publication; 1983.
15. Koch J, Andrew S, Salamonson Y, Everett B, Davidson PM. Nursing students' perception of a web-based intervention to support learning. Nurse education today. 2010;30(6):584-90.
16. Çoban S. Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi [İnternet]. 2022[7 Eylül 2022 tarihinde erişildi]. Erişim adresi: <http://inet-tr.org.tr/inetconf17/bildiri/26.pdf>
17. Kapıcıoğlu S. Tıp Eğitiminde Senkron Eğitim ve Selçuklu Tıp Fakültesi'ndeki Uygulamaları. The Turkish Online Journal of Educational Technology. 2003;2(3):137-141.
18. Kırık A. Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. Marmara İletişim Dergisi. 2014(21):73-94.
19. Fidan N, Okan K. Açık Yüksek Öğretim Sistemleri ve Uzaktan Eğitim. Ankara: Ayyıldız Matbaası.; 1975.
20. Özdil İ. Uzaktan öğretimin evrensel çerçevesi ve Türk eğitim sisteminde uzaktan öğretimin yeri: Anadolu Üniversitesi; 1986.

21. Aziz A. Radyo ve Televizyonla Eğitim. Ankara: Ankara Üniversitesi E.; 1982.
22. Çilenti K. Televizyonla Eğitimin Türkiye'deki Uygulamaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi; 1993.
23. Mentеш A. Televizyon ile Okuma-Yazma Öğretimi. Milli Eğitim Dergisi; 1990.
24. Özer B, editor Uzaktan Eğitim Yaklaşımının Öğretmen Eğitiminde Kullanılması. Eğitim Bilimleri 1 Ulusal Kongresi; Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları; 1993.
25. Parlak Ö. İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Öğrenci Doyumu Ölçeği. Journal of Educational Sciences & Practices. 2007;6(11).
26. Harasim LM, Hiltz SR, Teles L, Turoff M. Learning networks: A field guide to teaching and learning online: MIT press; 1995.
27. Flores JG, editor Distance learning: Enabling the race to the top. Submitted to: office of economics for the White House & select members of congress; 2009.
28. Moore JL, Dickson-Deane C, Galyen K. e-Learning, online learning, and distance learning environments: are they the same. Internet High Educ. 2011;14(2):129-135.
29. Pank C. Online Education. AJN, American Journal of Nursing. 2007;107(5):74-76.
30. Işık AH, Karacı A, Özkaraca O, Biroğul S. Web tabanlı eş zamanlı (senkron) uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı analizi. Akademik Bilişim. 2010;:10-12.
31. Dewald, N. Transporting good library instruction practices into the web environment: an analysis of online tutorials. The Journal of Academic Librarianship, 1999;25(1):26-31.
32. Çelik K. Genişletilmiş teknoloji kabul modeli: Uzaktan eğitim öğrencileri üzerine bir araştırma [tez]. Ankara: Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü; 2018.
33. Oliver R. Assuring the Quality of Online Learning in Australian Higher Education. ECU Publications Pre 2011. 2001;:222-231.
34. Tuncay N, Stanescu IA, Keser H. Towards success: steps in an effective web-based education. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2010;9:2026-32.
35. Karaağaçlı M, Erden O. Web tabanlı öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerinde teknoloji eğitimi bilgi koluna ilişkin bir uygulama örneği. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi. 2002;10(11):107-25.
36. Horton W. Designing Web-Based Training:How to Tech Anyone Anything Anywhere Anytime: John Willey & Sons Inc.; 2000.
37. Gülbahar Y. Web-destekli öğretim ortamında bireysel tercihler. TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology. 2005;4(2).
38. Conrad K. Instructional design for web-based training: Human Resource Development; 2000.
39. Yıldırım S, Yıldırım G, Çelik E, Karaman S. Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: bir ölçek geliştirme çalışması. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2014;3(3):365-70.
40. Akyolcu, N. Düünden bugüne acil hemşireliği, İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi. 2007;15(60):173-178.
41. Numanoğlu, SC, Elçioğlu, Ö, Özden, H, Ünlüoğlu, İ. 20. yüzyılda dünyada ve Türkiye'de acil tıp hizmetlerinin gelişimi. Sendrom. 2000;12(7):69-73.

42. Ünlüoğlu, İ, Ekşi, A, Eçioğlu, Ö. Acil tıp hizmetleri paralelinde ambulansların gelişimi. Sendrom. 2002;14(2):18-24.
43. Demirhan Erdemir A. Acil tedavi ve bakımda tıp etiği sorunları. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri; 2006.
44. Strecker-McGrac M, Daniel K. Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri. 7th ed. Adana: Nobel tıp kitabevi; 2012.
45. Soysal, S, Karcıoğlu, Ö, Topaçoğlu H. Acil tıp sistemleri. Cerrahpaşa Tıp Dergisi. 2003;34(1):51-57.
46. Sarıkaya, S. Alanda acil bakım (Paramedikler için). T.C. Yeditepe Üniversitesi Yayınları. İstanbul. 2009;:13-20.
47. Kayser, B. Ülkemizde acil sağlık hizmetleri ve acil sağlık hizmetleri istasyonları. IV. Paramedik Sempozyumu; 25-27 Nisan 2008; Ankara, Türkiye. 2008. s. 14-16.
48. Paksoy VM. Acil Sağlık Hizmetlerinde Uluslararası Uygulama Modellerinin Karşılaştırması:Anglo-Amerikan ve Franko-German Modeli. İnönü Üniversitesi SHMYO Dergisi. 2016;5(7):7-21.
49. Ekşi A. Kitlesele Olaylarda Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri Yönetimi. İzmir: Kitapana; 2015.
50. Çelikli, S. Yeni açılan paramedik programlarının karşılaştığı sorunlar. IV. Paramedik Sempozyumu; 25-27 Nisan 2008; Ankara, Türkiye. 2008. s. 49-52.
51. Resmi gazete [Internet]. 2009[7 Eylül 2022 tarihinde erişildi]. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/03/20090326-4.htm>
52. Arıkan R. Anket yöntemi üzerinde bir değerlendirme. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi. 2018;1(1):97-159.
53. Geçer AK, Topal AD. Development of Satisfaction Scale For E-Course: Reliability and Validity Study/E-Derslere Yönelik Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 2015;11(4):1272-1287.
54. Lipman AJ, Sade RM, Glotzbach AL, Lancaster CJ, Marshall MF. The incremental value of Internet-based instruction as an adjunct to classroom instruction: a prospective randomized study. Academic Medicine. 2001;76(10):1060-1064.
55. Bell S. Design and analysis of a Web-based guideline tutorial system that emphasizes clinical trial evidence. Proc AMIA Symp. 2000;:56-60.
56. Grundman JA, Wigton RS, Nickol D. A controlled trial of an interactive, web-based virtual reality program for teaching physical diagnosis skills to medical students. Academic Medicine. 2000;75(10):47-49.
57. Ford T, Fix M, Shappell E, Egan D, Mannix A. Beyond the emergency department: Effects of COVID-19 on emergency medicine resident education. AEM Education and Training. 2021;5(3).
58. Baumlin KM, Bessette MJ, Lewis C, Richardson LD. EMCyberSchool An Evaluation of Computer-assisted Instruction on the Internet. Academic Emergency Medicine. 2000;7(8):959-62.
59. Hillman DC, Willis DJ, Gunawardena CN. Learner-interface interaction in distance education: An extension of contemporary models and strategies for practitioners. American Journal of Distance Education. 1994;8(2):30-42.

8. EKLER

Ek-1. Veri Toplama Formu

BAŞLIK: İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Çevrim içi Derslere Yönelik Görüşlerinin ve Memnuniyet Düzeylerinin Değerlendirilmesi

A. Tanıtıcı Özellikler

1. Yaş..... (1) 18-20 (2) 21-23
2. Cinsiyet (1) Kadın (2) Erkek
3. Medeni durum (1) Evli (2) Bekar
4. Daha önce online herhangi bir eğitim aldınız mı?
(1) Evet (0) Hayır
5. Online verilen derslerin sizin mesleki anlamda gelişiminize ne kadar katkı sağladığını düşünüyorsunuz. Bunu tanımlamak için aşağıdaki ölçek üzerindeki uygun puanı işaretleyiniz.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0=hiç katkı sağlamadı, 10=Tam anlamıyla katkı sağladı)

B. Online Eğitime İlişkin Görüşleriniz (Sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz)

	Hiçbir zaman katılmıyorum 0	Nadiren katılıyorum 1	Bazen katılıyorum 2	Genellikle katılıyorum 3	Her zaman katılıyorum 4
Kişisel Uygunluk					
6. Kişisel işlerimin yoğunluğundan dolayı uzaktan eğitim benim için uygundur					
7. Uzaktan eğitim yaşam stilime uygundur.					
8. Uzaktan eğitim ihtiyaç duyduğum eğitimler için uygun bir alternatiftir.					
9. Uzaktan eğitim zaman kaybetmeksizin eğitim alabilmemi sağlamaktadır.					
10. İstedğim zamanda istediğim yerden derse katılma esnekliğine ihtiyacım var.					
11. Eğitim almak için üniversite kampüsüne gitmek benim için zordur.					

Etkililik					
12. Uzaktan eğitim öğretim uygulamaları açısından öğrenciyi daha aktif hale getirir.					
13. Uzaktan eğitim kişiler için iyi bir öğrenme fırsatı sunar.					
14. Uzaktan eğitim öğrencinin kendi hızında öğrenmesini sağlar.					
15. Uzaktan eğitim öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamaktadır.					
16. Uzaktan eğitim geleneksel eğitimden etkilidir.					
17. Uzaktan eğitim ortamında dikkat dağınıklığı yaşanmaz.					
Oğreticilik					
18. Eğitimimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir.					
19. Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimde fikirler, anında ve daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmektedir.					
20. Uzaktan eğitime nazaran geleneksel eğitimle daha etkili bir öğrenme sağlanır.					
21. Öğrenmek için yüz yüze iletişime ihtiyaç duyarım.					
Yatkınlık					
22. Verilen görevleri ertelemeyi alışkanlık haline getirmiş bir kişiyim.					
23. Çoğunlukla verilen görevleri yarım bırakırım.					
24. Odevlerimi yapmak için son ana kadar beklerim.					

C. Online Eğitime İlişkin Memnuniyet Düzeyiniz (Sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz)

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
Kullanılan materyaller ve iletişim araçları					
25. Ders içeriğinin etkileşimli sunulması derse olan ilgimi arttırdı					
26. Düzenlenen sanal sınıf (es zamanlı) etkinliklerinin daha iyi öğrenmeye katkısı olduğunu düşünüyorum.					
27. Düzenlenen eş zamanlı (sohbet) etkinliklerin daha iyi öğrenmeye sağladığını düşünüyorum.					
28. Düzenlenen farklı zamanlı (tartışma vb.) etkinliklerin daha iyi öğrenmeye sağladığını düşünüyorum.					
29. İşbirliğine dayalı etkinliklere (grup ödevleri, forum vb.) katılmaktan hoşlandım					
30. Forum sayfalarında arkadaşlarımla ve öğretim üyesi ile tartışmaktan memnunum.					
31. Forumlar sistemdeki öğrencilerle etkileşim düzeyimi arttırmaya yardımcı oldu.					
32. E-ders sosyal ihtiyaçlarımı (arkadaşlarla iletişim sıklığı, arkadaşlarla ilişkilerin geliştirilmesi, öğretim üyesi ile ilişkinin kalitesinin artması) karşılamama yardım etti.					

Öğretmen-öğrenci etkileşimi					
33. Öğretim elemanından istediğim zaman yardım alabildim.					
34. Öğretim elemanından aldığım danışmanlık hizmeti yeterliydi.					
35. Öğretim elemanı ile iletişimde sorun yaşamıyorum.					
36. Öğretim üyesi öğrenmelerimle ilgili beni düzenli olarak bilgilendirmektedir.					
Ortam tasarımı					
37. E-ders sistemi üzerinde aradığım bilgiye kolayca ulaşabiliyorum.					
38. Web sayfalarındaki yazıların tasarımı, puntosu, fontu ve rengi dikkati dağıtmayacak algıyı arttıracak şekilde tasarlanmıştı.					
39. Web sayfalarında yer alan görseller (zemin, şekil, resim, grafik ve animasyonlarda) birbiriyle uyumluydu.					
40. E-ders sistemi oldukça işlevseldi.					
41. Öğretim materyallerine istediğim zaman kolaylıkla ulaşabildim.					
42. Sistemde teknik sorunlarla ilgili yardım rehberi bulunmalıdır.					
43. Yayınlanan duyuru ve haberlerde güncel bilgilere ulaşıyorum.					
44. E-öğrenme ortamındaki materyaller hızlı yüklenmektedir.					

E-derse yönelik tutum					
45. Teknolojiyi kullanmak benim derse karşı olan ilgimi artırdı.					
46. E-derslerin zaman ve yerden bağımsız işlenmesi diğer işlerime zaman ayırmama sağlıyor.					
47. Bu dersi e-derse olarak almaktan memnunum.					
48. Eğer fırsatım olsaydı bu dersi yüz yüze ortamda almayı tercih ederdim.					
49. Uzaktan eğitim ile aldığım ders yüz yüze aldığım derse göre beni daha çok motive etmektedir.					
50. Bilgisayar kullanmak bana göre zor ve karmaşıktır.					

Dersin içeriği ve öğretim süreci					
51. Ders içeriği açık ve anlaşılır					
52. Ders içeriklerinin uzun olması zaman kaybına neden oluyor.					
53. Ödevler ve sunulan etkinlikler ders amaçları ile doğrudan ilişkiliydi.					
54. Dersle ilgili yapılan dönütler açık ve bilgilendiriciydi.					
55. Aldığım e-derse öğrenme ihtiyaçlarımı karşılamadı.					
56. Öğretim üyesi dersle ilgili beklentilerini sözel olarak veya ders planında açıkça belirtmektedir.					
57. Bu dersin öğrenme ihtiyaçlarımı karşıladığımı düşünüyorum.					
58. Uzaktan eğitim asistan hekimlik sürecimde pratik dersler için uygun değildir.					
59. Uzaktan eğitimin en önemli katkılarından biri kayıt ve dersi tekrar dinleme imkânı sağlar.					
60. Uzaktan eğitimdeki zaman ve mekân esnekliği ders takibimi zorlaştırır.					
61. Böyle bir uygulama bana daha fazla öğrenme sorumluluğu verdiği için memnunum.					
62. Sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi					
63. Uzaktan eğitim üzerinden yapılan ölçme sınavları güvenilir değildir					

D. Geleneksel Eğitime İlişkin Görüşleriniz

	Hiçbir zaman katılmıyorum	Nadiren katılıyorum	Bazen katılıyorum	Genellikle katılıyorum	Her zaman katılıyorum
64. Geleneksel eğitim sistemi daha disiplinli bir ortam sağlar.					
65. Geleneksel eğitimde başarı hissi daha yüksektir.					
66. Geleneksel eğitimde sunulan ölçme araçları ve sınavlar yeterliydi					
67. Geleneksel eğitim sistemi topluluğa hitap konusunda destekleyicidir.					
68. Geleneksel eğitim başarı düzeyimi artırmada daha etkili bir yöntemdir.					
69. Geleneksel eğitim daha samimi bir çalışma ortamı sağlar.					

- 70. Uzaktan eğitimin, tıp eğitimine katkıları nelerdir? -Yorum
 - 1 İstenilen ortamda ders imkânı-esnek mekân
 - 2 Daha teknolojik bir bakış açısı
 - 3 Esnek zaman
 - 4 Kaydedip tekrar izleyebilme
 - 5 Belirgin katkısı yok
 - 6 Ders araçlarının daha etkili kullanılması
 - 7 Salgın döneminde daha az temas daha fazla eğitim (eğitim devamlılığı)
 - 8 Bilgiye erişim kolaylığı
 - 9 Ulusal ve uluslararası zengin kaynaklar

- 71. Uzaktan tıp eğitiminin olumsuz etkileri nelerdir? Yorum
 - 1 Dikkat dağınıklığı
 - 2 motivasyon eksikliği
 - 3 disiplinsizlik, erteleme
 - 4 interaktif ortamın azalması
 - 5 toplum önünde sunum yapma becerisinin azalması
 - 6 pratik uygulamalar açısından yetersiz
 - 7 teknik aksaklıklar
 - 8 eğitim sürelerinin uzaması

- 72. Motivasyonunuzu sağlayabilmek için hangi yöntem ve araçları önerirsiniz?

Yorum

- 1 sık mola, kısa ders süreleri
 - 2 yüz yüze eğitim
 - 3 kameralar açılıp geri bildirim alınması
 - 4 ders notları almak
 - 5 daha fazla görsel araç kullanımı
 - 6 kayıt, tekrar dinleme imkânı
 - 7 yüz yüze pratik eğitimlerle desteklenmesi
 - 8 aktif grup çalışmaları
 - 9 interaktif eğitim ortamı
- 73. Uzaktan tıp eğitiminin daha kaliteli ve verimli olabilmesi için sizce nelere ihtiyaç var? Bu konuda önerileriniz nelerdir? Yorum
- 1 Daha fazla görsel materyal kullanımı
 - 2 Daha etkili sunum teknikleri
 - 3 İnteraktif ortam sağlanması
 - 4 Daha özet bilgilerin verilmesi
 - 5 Pratik derslerle desteklenmeli
 - 6 Küçük gruplarla eğitim
 - 7 Online simülasyon modülleri
- 74. Teorik dersleri öğrenme de hangi yöntemi tercih edersiniz?
- Geleneksel (1) veya Online (2)